ખ્વાબ મોહબ્બત

ઉર્ફે ૨૦૫૪

નાદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગીરૈહે વીકટોરીયા નાટકકે

સ્નીકૂ કીયા

મુનશી માહ઼મુદમીયાં મુતખ઼લ્લુસ બ રૈનક઼ને

ઔર

છાપકે ઈજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આં મકે,

માલેકાંને

ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે હુકમસે

જેહાંગીર બેજનજી કરાંની ઔર કાવશજી પેસતનજી શરાફ઼ને

જ઼બાને ઉર્દુ બ હુર્ફે ગુજ઼રાતી.

મુંબઈ,

અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ના૦ ૭ મરીન સ્ત્રીટ,

કાવશજી પેશતનજીને છાપા હુએ.

ઈઆસ૦ ૧૮૮૫ ઇંગ્રેજી.

કીમત છે આને.

२०६४

ખ્વાબે મોહબ્બત

ઊર્દૂ

નાંદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

—:o:—

નાટક દો બાબકા.

—:o:—

વાસ્તે ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે,

તસ્નીફ કીયા

મુનશી માહમુદમીયાં મુતખલ્લુસ બ રૈનકને

ઔર

છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આમકે

માલેનાંને

ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે હુકુમસે

જેહાંગીર બેજનજી કરાની ઔર કાવશજી પેસતનજી શરાફને

જબાને ઊર્દુ બ હર્ફે ગુજરાતી.

મુંમ્બઇ,

અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭ મરીન સ્ટ્રીટ,

કાવશજી પેશતનજીને છાપા હએ.

ઇ૦ સ૦ ૧૮૮૪ ઇંગ્રેજી.

તખ્તએ નાટક.

શાહે જ઼માન..........મુલ્કે ઇરાક઼કા બાદશાહ.
મેહરેજ઼માં ....શાહે જ઼માંનકા પીસર, રાહતેરૂહ઼કા મઆશુક઼.
જાંનેજહા ....વાલીએ શાંમકા ફ઼રજ઼ંન્દ, આલમ જાંનકા આશક઼,
રાહતેરૂહ઼કા ભાઇ.
પુરશહીર ....વાલીએ શાંમકી મનકુહાકા પીસર.
રૈશાનબખ્ત ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે આજ઼મ. [નહાર.
પીર મર્દ ....શરકીસ્તાંનકે તકીયેકા ફ઼કીર, જાંને જહાંકા પાલ-
દીલાવર ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે દુયમ.
યક઼ીન ....વાલીએ શાંમકા વજ઼ીરે સુયમ.
નેકબખ્ત ....ઇરાક઼કે બાદશાહ શાહે જ઼માંનકા વજ઼ીર.
અજ઼ીજ઼ ....શાહે જ઼માંનકા કુતવાલ.
નુરજેહાંન..............વાલીએ શાંમકી દુસરી બીબી-બાઅ્દ શાહે જ઼માં-
નકી મલેકા.
આલમજાન ....શાહે જ઼માંનકી મલેકએ ખ઼ાસકી દુખ્તર-જાંને
જહાંકી મઆશક઼.
રાહતેરૂહ઼ ....વાલીએ શાંમકી મરહુમ મલેકાકી દુખ્તર-મેહરે
જ઼માંકી આશક઼.

મુક઼ાંમ

ઇરાક઼-શામ.

મુંબઇની તા૦ ૩૦ મી જુન શને ૧૮૮૩.

ખ઼્વાબે મહ઼ોબ્બત

ઊર્ફ઼

નાદાંનકી દોસ્તી ઔર જીકા જંજાલ.

:o:

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાંના.

[શાહેજ઼માનકા અપની મલેકા નુરજેહાંનકે હમરાહ બએઠે હુવે નજ઼ર આના, ખ઼્વાસોંકા પંખા ઝુલાકર ખ઼ીદમત બજા લાંના.]

કાલીંગડા—ઠુંમ્રી—ટોપીવાલે સાંવરીયા—તર્જ઼.

નુરજેહાંન—મેરે જીશાંન આક઼ા, હો ક઼ાયમસદા,
તુમપર હએં હમ કુરબાંન આક઼ા—મેરે૦
આદીલ હો તુમ, દરીયા દીલ હો,
જગકે સુલતાંન આક઼ા—મેરે૦
શાહાને આલમ, હએં તેરે હરદમ,
જેરે ફરમાંન આક઼ા—મેરે૦

કલ્યાંન—ગ઼જ઼લ—નક્કા એસાભી હોતા હએ—તર્જ઼.

નુરજેહાંન—કયું ન શાહ તુમપ ભલા સાયએ સુબ્હાંન રહે,
રોજ઼ો શબ આપ રઇયતકે નીગાહબાંન રહે—કયું૦

અદલસે તેરે એક આલમકો હુવા અમ્નો અમાંન,
શેરેનર, આહુએ સાહરાકે નીધાહબાન રહે—કયું૦
વાઅદએ અદલ નહીં કીસ્સે કીયા તુમને વફા?
પર ફરાંમોશી મેરે સાંથ હએ યહે ધ્યાંન રહે—કયું૦

મઝકુરે તર્ઝ.

શાહેજમાંન—આપકે કાકુલે મુશકીમે ગીરફતાર રહે,
શાઈદ ઈસ વાસ્તેહી ઐસે ખતાવાર રહે—આપકે૦
કૌનસા વાઅદાં નહીં તુમસે કીયા હમને વફા,
આપકે યાર રહે, આપકે ગમખ્વાર રહે—આપકે૦
પહેલા શૌહર જો તુમારા થા વ્હો શાહેઆલમ,
ઊંસ્સે કયા મેરે નહીં તુમપ ફીજુ પ્યાર રહે?—આપકે૦

મુસદ્દસ.

નુરજેહાંન—આપસા શાહહી અગર હોવે વફાદાર નહીં,
ફેર વફા રૂએ જમીંપર રહે જીનહાર નહીં.
યહે નહીં કહેતી કનીજકપ તુમે પ્યાર નહીં,
પર વ્હો તાહમ હુવા પુરા મેરા ઈકરાર નહીં.
કય મુઝે વક્તે નીકાહ આપને ફરમાયાથા?
ખ્યાહ લડકેસે મેરે લડકીકા ઠએરાયાથા?

શાહેજમાન-તુઝસે વાઅદા થા યહે સચ, અબ વ્હો મુઝે યાદ હુવા,
યાદ જો તુને દીલાઈ મએં બહોત શાદ હુવા.
આજહી ઘર તેરે ફરજન્દકા આબાદ હુવા,
ખ્વાસેં વ્હો લાવો બજા જો તુમ્હે ઈરશાદ હુવા,
યાને શાહાજાદીકો લે આવ, અબ ન દેર કરો.
ઊસકે દીદારસે આંખોંકો મેરી સેર કરો.

[ખ્વાસોંકા જાંના, ઔર પુરશઊરકા આના.]

પીલુ—લાવની—કાંન ઊઠાવો ખોલોજી આંખેં.—તર્ઝ.

પુરશઊર-મેરે પીદર હો, રશ્કે કમર હો, બેટા તુમારા મએં પ્યારા,
બસ્તી, હસ્તી, હુ મએં તુમારી, ઘરકા તુમ્હારે હું તારા—મેરે.

આફીલો ફાઝીલ, આમીલો કામીલ, તુમને બનાયા હએ મુઝકો,
પહેલે પીદરને, બ્હો બેહુનરને, કુચ્છ ન સીખાયા હએ મુઝકો.

અએ મેરી મા કયા, અચ્છા તુને બાપ દીલાયા હએ મુઝકો,
કેસા કેસા, દે કર પૈસા, ઇસને સજાયા હએ મુઝકો.

તુમ અએ બાવા ચાહો ન ઊસ્સે, ભાઇ મેરા હએ નાકારા,
બસ્તી, હસ્તી, હું મએં તુમારી, ઘરકા તુમ્હારે હું તારા—મેરે·

બએત.

નુરજેહાંન—[ખફગીસે] ન બકબક કર ઇતની અરે બેઅદબ,
શાહેજમાન—[હંસ કર] હએ બચ્ચા અભી, કર ન ઇતના ગજબ.

[આંનાં મહેરેજમાંકા સાત આલમજાંનકે ઔર આદાબ બજાંના.]

પરજ—મસનવી—ચ્હેતો મજનું હી હોગા દીવાના—તર્જ.

મેહેરેજમાં } અબબાજાન અર્જ કરતે હએં આદાબ,
આલમજાન } સુમ કદમોંકો હોતે હએં સેરાબ.

માં હએ તસલીમ અર્જ આપકોભી,
અસ્સલાંમ અએ બીરાદર જેહાંતાબ.

પુરશાહોર—શાહજાદા મએં તુમસે બડા હું,
કેસા ખીજમતમે ફેરભી ખડા હું.
તુમ હો નાંદાંન ઔર મએં હું દાંના,
ઇલ્મભી મએંને અચ્છા પઢા હું.

શાહેજમાંન—રહો ઝીન્દા મેરે તુમ્હે અબસાર,
શાદ હું મએં તુમે દેખ હરબાર.

મર ગઇ જબસે માંદર તુમાંરી,
તબસે તુમપર બહોત હએ મુઝે પ્યાર.

નુરજેહાંન—સદકે હું દોનુ જાને જહાંકે,
ગો હું લાયક તુમારી ન માંકે.
હું કનીકજ તુમારે પીદરકી,
લુત્ફ હએ મુઝપ શાહેજમાંકે.

પુરશઊર—વકત તાઆજીમકા યેહે કહાં હએ?
ગો પીદર અપના શાહેજમા હએ.

હએ અદબકા રાય્યતકોહી હક
મએં જીગર, તુ પીસર બેગુમાં હએ.

અબીયાત.

નુરજેહાંન—[ધમકા કર] બોલના આતા નહીં, તો બેઅદબ ખામોશ હો,
પુરશઊર—મેરી બાતાં કે સમઝનેકા તુમ્હે કયા હોશ હો?
શાહેજમાન—બેસમઝ લડકા હએ, કયું ઇસપર ગઝબકા જોશ હો,
મેહરેજમાં—આ બીરાદર રૂઠ મત, તુ મુઝસે હમ આગોશ હો.
[દોનોકા બગલગીર હોના.]

શાહેજમાન—હએ હકીકી ભાઈ અએ બેટી તેરા મેહરેજમાં,
પુરશઊર અબ હોવેગા લેકીન તુમારા જાંને જાં.

ઇસ મલેકાસે નીકાહ મેરા હએ ઇસ ઇકરારકા,
શૌહર ઇસકા બેટા હોવે તુઝસી બરખુરદારકા.
ઇસ લીયે શાદી તેરી હોવેગી ઇસ્સે નાજની,
રાજી તુભી હોવેગી મેરા રજા પર બીલ-યકી.

મુખમ્મસ.

[તઆજ્જુબ હોના આલમજાનકા.]

આલમજાંન—અએ પીદર યેહે કીસ તરહસે આપકા ફરમાંન હએ?
પુરશઊર અપના હકીકી મેરા ભાઇ જાંન હએ.
ઇસકી દાયાહી મેરી દાયાથી, યેહેભી ધ્યાંન હએ?
દુધભાઇસે નીકાહ કબ હોતા અબ્બાજાંન હએ?
આપ્હી સોંચો કહેનેકી મુઝકો નહીં ઇમકાંન હએ.

શાહેજમાન—તુતફ્એ માંદર પીદર જો એક હો, વ્હો ભાઇ હએ,
કયા હુવા તુમ દોનો બચ્ચોંકી અગર એક દાઇ હએ?
ઇસ મલકોને યેહે લડકા પહેલે શાહસે લાઇ હએ,
બાઅ્દ ઊસકે મર્ગકે મેરે નીકાહમે આઇ હએ,
ઇસ્સે કયા હરકત હએ, ફેર શાદીકી કયું સૌદાઇ હએ?

મેહેરેજમા—હો ન બેઅદબી પીદર, તો કુચ્છ કરૂં મએં ક્રીલોક્રાલ,
દુધભાઇસે નીકાહ હરગીજ નહીં સાહેબ હલાલ.
આદમીકો હએ યહે લાઝીમ, દુધકા રખ્ખે ખ્રીયાલ,
જાનના ઇનસાનકો નુત્ફેકા હએ અગ્રે મહાલ,
કીસકે ધરમે કીસકા નુત્ફા હએ, યહે જાને જુલજલાલ.

પુરશાઉર—ગાએકે ઔર ભએંસકેભી આદમી હએં શીરખ્વાર,
ઊનકે બચ્ચોંકે ન કયું ભાઇ બહેન કરતે શુમાર?
માંકા પીના દુધ, ઔર ભાઇકા કર લેના શીકાર,
ઔર ખાંના ગોસ્ત ઊસકા કાટ કર લએલો નહાર,
કયા દલીલ અચ્છી હએ તેરી વાહરે વાહ! હુશીયાર.

આલમજાન—ફર્ક હએ ભાઇ બહોત, હએવાંન ઔર ઇનસાંનમે,
યહે મસલ કીસ તરાહ આવે આદમીકી શાનમે?
બેટેસે જાઇજ નીકાહ હએ માંકા સબ હએવાનમે,
નેકો બદકો જાનનેકી કબ હએ ઞ્હો ઇમકાનમે?
ઞ્હો હએબે મજહબ, ૫ હમ હએં મજહબે સુબ્હાંનમે.

નુરજેહાંન-કીસકા મજહબ, કીસકી મીલ્લત, આદમીકે ફ્રન હએં સબ,
આયાથા મજહબ ખુદા સમઝાનેતો હમ તુમકો કબ?
ખાકસે આએ હએં, ફેરભી ખાકમે જાએંગે દબ,
કીસકી જન્નત, કીસકી દોજખ, હએં બને ફીકે અજબ
ઝુઠ કહેનેમે બની આદમભી કરતે હએં ગજબ.

મુદસ.

મેહેરેજમા—હોતા ગર દુન્યાંમે અએ માદર નહીં દીનો ધરમ,
આદમી કહેલાતે કયું? રહેતે જાતે સબ હએવાંન હમ.
સારે હએવાંનાતપર ઇનસાં હએ ગાલીબ દમ-બ-દમ,
સદક્રા યહે મજહબકા હએ, ઇસમે નહીં કુચ્છ બેશો કમ,
ઇસ લીયે રખતે હએં પ્યારા અપના મજહબ આદમી,
માને જો મજહબ નહીં, હએ ઞ્હો ભલા કબ આદમી?

અબીયાત.

શાહેજમાન—છોડ દો મજહબ તુમારા, યહે નહીં કહેતે હએં હમ,
ખાપકે તો હુકમપર જાલીમ રહે. સાબેત કદમ?

આલમજાંન—બાપ ફરમાવે અગર બરચોંકો મજહબસે ખીલાફ,
સર કટાંના, પર ન સુન્ના, લીખ્ખા હએ મજહબમે સાફ.

શાહેજમાન—જબ કયા સચહી તોડોગે તુમ યહ મેરે ફરમાનકો?
દો ન અએ ફરજંદો જીદદી, રખ્ખો પ્યારી જાનકો.

મેહરેજમાં—જાંન જાએતો બલાસે, પર નહીં મજહબ છુટે,
સબ છુટે તો ખએર, લેકીન હમસે ખાલીક કબ છુટે?

નુરજેહાંન—ગર છુટા ખાલીક તો તુમકો શાહા લેવેગા સમ્ભાલ,
શાહા તુમકો છોડે, તો ફેર કૈસે હોંગે પ્રાએમાલ?

આલમજાંન—કીસ્સે હો પામાલ હો, જીસકો કરે મૌલા નેહાલ,
એક ગજલ તુમકો સુનાતી હું મએં દેખો હસ્બે હાલ.

જીલા—ગજલ—બલાએં જુલ્ફે જાંનાકી—તર્જ

બની આદમ ન હો ગાફીલ ખુદાકી મહેરબાંનીસે,
હએ તેરી પાક હસ્તી એક કતરે ગન્દે પાંનીસે—બની૦

અગર દુન્યાકા હએ તુ શાહ, ન ઉસપર ફખ્ર કર ગુમરાહ,
ઈજ્જુ તુઝસે કઈ જીજાહ, ઉઠે હએં દારે ફાંનીસે—બની૦

ગદાકો પલમે ગર ચાહે તો મૌલા બાદશાહ કર દે,
જેહાંકે શાહકો લહેજેમે મીટા દે હુકમરાંનીસે—બની૦

અબીયાત.

શાહેજમાન—[ગુસ્સેસે]

ગર્ચે ન મેરે તાબ્એ ફરમાન હોગે તુમ?
કહે દેતા હું કે લાયકે જીન્દાંન હોગે તુમ.

આલમજાંન—જીન્દાંમે રહેનેકા હમે ફીકો ખતર નહીં,
યહે હુકમ આપકા તો સુને અએ પીદર નહીં,

શાહેજમાન—ઐસા હએ? જબતો લે આ સીપાહીકો પુરશગીર,
ફએદ ઇસ હટેલી લડકીકો તો હો કરે જરૂર.
જીસ બાગમેકે વાલેદાકી ઇન્કે કબ્ર હએ,
ફએદ ઉસમે રહે હે લડકા, બસ ઇસપર રહે જબ્ર હએ.

[પુરશગીરકા જાના, મેહરેજમાનોં આલમજાનકા ગમસે ગરદન ઝુકાના—નુરજેહાનકા અંગુસ્તે હએરત દંદાનમે લેનાં, બાદશાહકે ચેહરેકા ગએજો ગજબમે દીખાઇ દેના.]

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

બાગ.

[શાહજાદી રાહતેરૂહકા ખ્વાસોંકે હમરાહ સૈરકારી કરતે હુવે આના.]

ઝીંઝોટી—ગજલ—ગઇ એક બ એક જો હવા પલટ—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

અએ નસીમ જબ તુઝે જાંનુ મએં, મેરે ગુલકી બુ તુ મચનસે લા,
તુઝે હએ કસમ ઊસકે જુલ્ફકી, હો ખુતનમે તુ તો ખુતનસે લા—અએ૦
તુઝે રહેનાંથા ગર હીજાબમે, શબકો આયા કયું મેરે ખ્વાબમે?
મેરા દીલ પડા હએ અજાબમે, આ કર ઊસકો રંજો મોહનસે લા—અએ૦
મએં હું કુસ્તા એક શાહસવારકા, કયા ઠીકાંના મેરે ગુબારકા,
જીસે શૌક હોવે મજારકા, લાશ મેરા ચર્ખે કોહનસે લા—અએ૦

[રાહતેરૂહકા ગમ ખાંના, ખ્વાસોંકા મનાંના]

જીલા—બરહંસ—ગજલ—બહોત સહી તોરી—તર્જ.

ખ્વાસેં—રહે કયા આજ શાહજાદી વાહશત હએ તુમકો?
ખીયાલી સનમસે કયું ઉલફત હએ તુમકો?—રહે૦
કહીં ખ્વાબકી સચ્ચી હોતી હએં બાતેં?
અજબ તરહકી રહે મોહોબ્બત હએ તુમકો?—રહે૦

હુવા વક્તે દરબાર ચલીયેગા સરકાર,
લીબાસ અબ પહેન્નેકી આદત હુએ તુમકો—યહે૦
[દાખેલ હોના રોશનબખ્ત વઝીરકા.]

અબીયાત.

રોશનબખ્ત—શાહજાદી જલ્દ ચલીયે કે દરબારે આમ હુએ,
રાહતેરૂહ—દરબારકો તુમારે મેરા અબ સલાંમ હુએ.
રોશનબખ્ત—કીસ તરહકી સુનાતેહો યહે બાત હમકો આજ,
રાહતેરૂહ—અબ તખ્ત મુઝકો ચાહીયે ઔર ન તુમારા તાજ.
રોશનબખ્ત—કુચ્છ બાતભીતો દીલકી હમે તુમ સુનાઇયે,
એકદમહી દીલ ન રાજસે અપના ઉઠાઇયે.

ભઐરવી—ગઝલ—તેરે માનીંન્દ અગર—તર્જ.

રાહતેરૂહ—ન શોકે શાહી હુએ હમકો, ન જોકે માસીવાઇ હુએ,
હમે મન્જુર બસ એક શાહે ખુબાંકી ગદાઇ હુએ—ન૦
મેરા દીલ નીંન્દમે લુટા, લુટેરેકો પકડ લાવો,
કહો યહે તેરે આશકને તુઝે ચોરી લગાઈ હુએ—ન૦
જો જબ દુજદીદા નજરેં ઘુસ ગઈ આંખોંકે રસ્તેસે,
પુકારા દીલને પકડો, મુઝપ ચોરોંકી ચડાઇ હુએ—ન.

મુસદ્દસ.

રોશનબખ્ત-આપકો શાદીકીહી ખ્વાહીશ હુએ શાહજાદી અગર,
તો જમાંઅતસે વઝીરોંકે સલાહ લો પેશતર.
કૌન હુએ જો ઊસકીભી કર દીજીયે હમકો ખબર,
દેંગે હમ સારે જવાબ, હસ્બો નસબકો દેખ કર,
જો જવાં કોઇ અગર હોવેગા લાયક આપકે,
તબતો સબ હો જાએંગે શાદીકે શાયક આપકે.
રાહતેરૂહ—ઇશ્કમે અએ બે સમઝ, હસ્બો નસબકા કયા હુએ કામ?
કર લીયા શોહર જાુલએખાંને કયું યુસફસા ગુલાંમ?
હો ગયા મેરા નીકાહ ઊસ યાર બીન સબસે હરામ,
જો મીલાતો ખએર, વર્ના શાહીકોભી હુએ સલાંમ,
પીરમર્દ એક શહરકે બાહેર હુએ વાં તુમ જાવો જલ્દ,
હુએ હમારા યાર ઊસકે ઘર ઊસે લે આવો જલ્દ.

અબીયાત.

રોશનબખ્તે—દેખું કયા દેતી હએ વુજરાકી જમાઅત મશવેરા,
અપના હએ પાબન્દે કાનુને રીયાસત મશવેરા.
આપકે વાલીદને કી જન્નતકી જબ રૂખસત તલબ.
મશવેરા હોતા નહીં તો તુમપ કયા હોતા ગઝબ?
માનેભી પ્યાલા તુમારી પી લીયાથા મૌતકા,
વારીસે શાહ હોતા બેટા આજ ઊનકી સૌતકા.
ઊસકી માંકો ઔર ઊસે જબકે દીયા હમને નીકાલ,
તબ મીલી હએ ગાદી તુમકો શાહજાદી નેકફાલ.
હોગા યેહુભી કામ સબ વુજરાકેહી ફરમાનસે,
સોંચો અબ ઇસ બાતકો કુચ્છ આપહીકે ધ્યાંનસે,
તકીયેમેકા પીરમર્દ અદનાસે અદના હએ ફકીર,
આપકી ઔર ઊસકે બેટેકીતો હો કૈસી નઝીર?
રાહતેરૂહ—બાતકા અનજાંમ લા, તુ ઊસકી નફરત છોડ કર,
વર્ના મએં જોગન બનુંગી બાદશાહત છોડ કર.
[જાંના બેકરારી કરતે હુવે ખ્વાસોંકે સાત રાહતેરૂહકા.]
રૌશાનબખ્ત—કયા કરૂં જીદ કરતી હએ તો સબકો સમઝાતા હું મએં,
રાએસે સબકી ફેર ઊસ લડકેકો લે આતા હું મએં
[રવાંના હોના રૌશાનબખ્તકા.]

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

કબ્રસ્તાંન.

[મેહરેજમાકા અપની માંદરકી કબ્રપર ફરીયાદ કરતે હુવે દીખલાઇ દેના.]

આસાવરી-ગઝલ-અબ આજા નજર તાલબે દીદાર-તર્જ.

મેહરેજમા—દરીયા કયું અબસ મોતીકો પાલાથા સદફમે?
ખસ્તા બ્હો હુવા જોહરીકી આંનકે કફમે—દરીયા.

ઇસ દૌરમે અએ માં કયા યતીમોંકા ઠીકાંના,
વાલીદને કમર બાંધી હએ બરચોંકી તલફમે—દરીયા.

સદ હએફ હુવે પએદા હમ ઊસ દૌરે સીતમમે,
જો તેરવી સદદી કહા કરતેથે સલફમે—દરીયા.

રૈનક ઊઠે આલમસે તો જીનેકા મજા કયા?
જીન્દોંસેતો ફેર મુર્દે જીયાદા હએ શરફમે—દરીયા.

[મેહરેજમાંકા કબ્રકો છાતીસે લગાંના, એક જલ્લાદકા શમસીરે આબદાર લીયે આંના, ઔર મેહરેજમાંપર વાર કરને ચહાના, માદરકી રૂહકા કબ્રસે બાહેર નીકલઆના, જલ્લાદકા ઊસે દેખ કર બહોતહી ઘબરાના, રૂહકા દેકર દીલાસા ઉસકો ખુબ મનાના.]

પીલુ-લાવની-ગ઼જ઼લ-જાંનો ગુનીજન દેવી હુ સારી-તર્જ.

રૂહેમાંદર—

ફૌક તુ કર કમ, અએ બની આદમ, મએં હું રૂહે રવાંની,
મેરા પીસર હએ, લખ્તે જીગર હએ, એક રહે યુસફે સાંની—ફૌક.

બાઇ તુ ઇસકો, કત્લ ન કર તુ, બાહારે દૌલતો હશમત,
માંલ હમાંરા, લેલે સારા, દેતી હું મએં નીશાંની—ફૌક.

બાગ઼કે બાહર, હએ જો બડા દર, ખોદ વહાં તુ જા કર,
નીકલે જો દૌલત, તુઝકો ઇનાયત, કરતી હું મએ અએ ગ્યાની—ફૌક.

[જલ્લાદકા ખુશીયાં મનાંતે હુવે જાંના.]

મુસદદસ.

મેહરેજમાં—મુઝકો સતા રહે હએં સીતમગાર અમ્માંજાંન,
કીસ કીસ તરાહકા દેતે હએં આજાર અમ્માજાંન.
કયા દર્દો ગ઼મમે હું મએં ગીરફતાર અમ્માંજાંન,
અબ જીન્દગી હુવી મુઝે દુશવાર અમ્માંજાંન,
બાહરે ખુદા બુલા લો મુઝે અપને પાસ તુમ,
બીન મેરે કબ્રમેભીતો હોગી ઊદાસ તુમ.

ત્રીન્ઝોટી-ગઝલ—દારે ફનાંસે દીલકો—તર્જ.

રૂહે માદર—અએ નુરે ચશ્મ દીલસે તાહમ્મુલ ન છોડનાં,
ઊમીદ હકસે રન્જમે બીલકુલ ન છોડનાં.—અએ.
બુલબુલ હએ બાગબાંને ચમન તુઝપે મેહરબાં,
ગુલચીંકિ ખૌફસે તુ કહીં ગુલ ન છોડના.—અએ.
જલ્દી સીધારો આએંગે દુશમન વગર ન અબ,
હકમે હએ બદ તુમારે તગાફુલ ન છોડના—અએ.
[રૂહે માદરકા ગાયબ હો જાંના.]

મજકુર તર્જ.

મેહેરેજમાં—અએ નુરે દો જહાં કયું નેહાં હએ તુ ખાકમે?
મએં પાવું તુઝકો કૈસા, કહાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
યા ખાકમેંહી હએ તુ યા અફલાકપર ગયા,
આ જાવું મએં વહે હો જો અવાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
કયું નુરી બનકે આયાથા ખાકી અગર થા તુ,
અએ અર્શે જેબ કર તો બયાં હએ તુ ખાકમે?—અએ.
મીલ જાવું મએં ભી ખાકમે સાબીત વહે હો અગર,
અએ રૈનકે જમીનો જમાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
[ઘબરાતે હુવે આના જલ્લાદકા.]

અબીયાત.

જલ્લાદ—આહુએ સાહરાએ શાહી હો ફરાર,
આતા હએ જો સગ તુઝે કરને શીકાર.
નામ જીસ બેઅકલકા હએ પુરશઊર,
અકલ ઊસ પાગલસે તો હએ કોસોં દુર.
ઊઝકી માંદરને ઊસે ભેજા યહાં,
દેખને આયા તેરા ખુને રવાં.
સાથ મેરે જલ્દ ચલ અએ માંહજબીં,
છોડ આતા હું તુઝે જા કર કહીં.
એકહીરનકી આંખોંકો ફેર મએં નીકાલ,
ઊસ મલેકા ફાહેશાકો દુંગા હાલ.
[તાકીદસે જાંના જલ્લાદકે હમરાહ
મહેરેજમાકા.]

બાબ પહેલા—પરદા ચૌથા.

કૈદખાંના.

[દાખેલ હોના આલમજાનકા આહે
જારી કરતે હુવે.]

જીલા-ઝીંઝોટી-ગઝલ—યેહે બાહરે આલમમે જીન્દગી.—તર્જ.

આલમજાંન—ચમનસે તુને નીકાલા સૈયાદ,
કીસ તરહ આશીયાંને બુલબુલ,
હએ બાહરે ગુલ મત સમઝના તુ,
ખારેકે લીયે હએ ફુગાને બુલબુલ.–ચમનસે.
અસીર કરતા હએ ક્યું કફસમે,
તુ જુબ્હ કર હું મએં તેરે બસમે,
પડા હએ તુ કૌનસી હવસમે,
જો ચાહતા હએ જીયાંને બુલબુલ.–ચમનસે.
ચમનકા ગર તુ હુવા હએ માલી,
તો તીફલ ગુન્ચેકાભી હો વાલી,
શગુફ્તા કર તુ ગુલે નેહાલી,
યેહે સુન જરા દાસતાને બુલબુલ.–ચમનસે.

[આના નુરજેહાંનકા, ઘબરાના
આલમજાંનકા.]

કલ્યાન-ગઝલ—મુર્ગેદીલ મત રો યાંહાં—તર્જ.

નુરજેહાંન—
ક્યું હએ આલમજાન શાહાજાદી તુ જીન્દાંનમે,
તુઝકો કર સકતી હું દાખેલ શાહોંકી મએં શાંનમે.—ક્યું.
પુરશફ્ર અપના જો શાહજાદા હએ ઉસકો માંન તુ,
હો મલેકા મુલ્કકી, આ ઉસકે તુ ફરમાંનમે.—ક્યું.
વો દીગર હએ, તુ દીગર હએ. કુચ્છ તેરા ભાઇ નહીં,
બીબી ઉસકી હોકે લે જી ઉસકા તેરી જાનમે.—ક્યું.
પુરશફ્ર અએ મુનકીરે અશરત હએ તેરા નુહે અએશ,
મડહ કલીમા ઉસકા મત પડ રન્જકે તુફાંનમે.—ક્યું.

ઠુમરી-રાજાજી મોહે હારકી ગરજ નાહીરી—તર્જ.

આલમજાન—

ભયારે મોહે મરન જીવન નાંહીરી,
તોરા છોરા, નાથ હો મોરા, માનત હએ હમરો, મન નાંહીરી-ભયા.
હરકે દવારે જાએ પુકારૂં, ઓ મોરે કીરતાર,
બૈરી ઘેરે આન પડી હું, અબ હએ તોરો આધાર,
ખાકમે તન નાંહીરી, મીલત હએ મોરા, ખાકમે તન નાંહીરી-ભયા.

આસાવરી-ગઝલ—અગર આપકો ગૈર—તર્જ.

નુરજેહાંન—[ગુસ્સેમે] હએ ફરજ દસે મેરે ઇનકાર તુઝકો,
કરૂં કયું ન જીનેસે બેઝાર તુઝકો—હએ.
મએં જાતી હું, પર આલમજાં તુ સમઝના,
કે અબ કયા કયા હોતે હએં આઝાર તુઝકો.—હએ.
[જાંના નુરજહાંનકા આર તલમલાંના આલમજાનકા.]

કલ્યાંન-ગઝલ—દુલહન માગે સંવારન સારી.—તર્જ.

આલમજાંન—કરૂં કાફેરો કૈસી મએં બુતપરસ્તી,
ઉસે પુજું દી જીસને હએ મુઝકો પસ્તી.—કરૂં.
ન બેચુંગી ઇમાન જાં મુફત દુંગી,
બહોત હએ ગીરાં ન્હો બહોત હએ ન્હે સસ્તી.—કરૂં.
કરૂં આશનાંઇ કયા બાહરે જહાંમે,
હએ મીસલે હુબાબ અપની અએ યારો હસ્તી.—કરૂં.
[આના જલ્લાદકા હીરનકી આંખે હાતમે લે કર.]

બએત.

જલ્લાદ—શાહજાદી કર બયાં કે મલેકા કહાંપર હએ?
મએંને સુનાં મહેલમે કે, આઇ યહાંપર હએ.

મુદસ.

આલમજાંન—શાહજાદી જો હો તેરી તુ ઊસ્સેહી જાકે પુછ,
યા તેરે બાદશાહકો ઇસ જા બુલાકે પુછ.
મએં હું ગુનાહગાર ન મુઝકો સતાકે પુછ,
જાલીમ ન એકસોંકે તુ દીલકો દુખાકે પુછ,
તેરી મલેકા ન્હો હએ, તો શાહજાદી મએં નહીં,
ઝુઠી ખુશામદોંકી તો હું આદી મએં નહીં.

અબીયાત.

જલ્લાદ—દુશમન સમઝ ન, બન્દા તેરા જાંનીસાર હય્એ,
મેરે સબબસે જીન્દા રહા તેરા ભાઈ હય્એ.
રીશવત મુઝે મલેકાને જો દી હય્એ બેશુમાર,
મય્એં ઊસકે કત્લકો ગયા લે તેગે આબદાર,
પર તેરી મંકી રૂહ હુવી કુબ્રસે અયાં,
ઔર યેહે કહા મુઝે કે "અય્એ જલ્લાદ બદગુમાં ?
કયા હોગા ફાય્એદા તુઝે બેકસકો માંરકે ?
જાંના હય્એ સબકો રૂબરૂ પરવરદેગારકે."
યેહે સુનતેહી મય્એં ભાઈકો તેરે નીકાલકે,
બાહરે નીશાં લે આયા હું દીદે ગીજાલકે.

[જલ્લાદકા આલમજાંનકો હીરનકી આંખે દીખલાના.]

અબ તુભી કોઈ તરહસે કય્એદે હીરાસ છોડ,
ભાઈ તેરા મીલેગા, તુ મત ઊસકી આસ છોડ,

[પુરશઊરકા બેહુદેપનસે આંના, ઔર જલ્લાદકા દો જાંનુ હો કર સર ઝુકાંના.]

અબીયાત.

પુરશઊર-કયું આંનકે ખડા હય્એ, તુ કહે અય્એ નફર યહાં !
જલ્લાદ——સાહેબ બયાંતો કીજે હય્એ માં આપકી કહાં !
પુરશઊર-હોગી મહેલમે, કાહેકો વોહો આવેગી યહાં,
જલ્લાદ——તસલીમ જબતો લીજીયે, મય્એં જાતા હું વહાં.

[જલ્લાદકા જાંના, ઔર પુરશઊરકા આલમજાંનકી મોહબ્બત જીતાંના.]

બરહન્સ—ગઝલ—પીલા સાકી સાગરે બેનઝીર—તર્જ.

પુરશઊર—કયું આઝુર્દા હો તુમ અય્એ દીલદારે મન,
તલબગારે મન ઓ વફાદારે મન—કયું.
મય્એં તેરી મહોબ્બતમે ઊલ્લુ બનાં,
મુઝે પ્યાર કર તુ અય્એ ગમખ્વારે મન.—કયું.

આલમજાંન—તુ ઊલ્લુ બને, યા ગધા બનકે આએ,
ન તુઝસે બલાભી મેરી દીલ લગાએ.—તુ.
અરે રૂસીઆહ અપના મુંહ કાલા કર,
કસમ હએ જો ફેરસે મુઝે મુંહ દીખાએ.—તુ.

મુખમ્મસ.

પુરશઊર—ગોગ ગોરા મુંહ મેરા આતા નહીં હએ ગર પસન્દ,
તો મએં કર આતા હું કાલા મુંહ, જો હો દીલબર પસન્દ.
જી પસન્દ હો, તન પસન્દ હો, યા હો મેરા સર પસન્દ,
જો તુઝે ચાહે સો લે, લેકીન મુઝે તુ કર પસન્દ,
કયું નહીં કરતી મુઝે રશ્કે મહે અનવર પસન્દ ?
[ઝોંકસે ફીરના.]

આલમજાંન—
[ખુદસે] યેહ ગધા આ જાએગા બેશક મેરે અબ દાંમમે,
ખુબ હએ મોકા કરૂં સુસ્તી કયું અપને કાંમમે ?
[પુરશઊરસે] પુરશઊર, હું મએં નેહાયત રન્જ એૌર આલામમે,
ચાહુંગી તુઝકો, તો હો જાવુંગી રૂસવા આમમે,
ભાઇ મુઝકો માર ડાલે મેરા સુબ્હો શાંમમે.

પુરશઊર—શાહોંકે આગે ભલા કર સકતા હએ મજદુર કયા ?
ભાઇ તેરા તુઝકો મારે, યેહ ઊસે મકદુર કયા ?
એૌર રૂસવાઇકા ગમ તુઝકો અએ રશ્કે હુર કયા ?
મહેલમે કર લે નીકાહ, તો હોગી તુ મશહુર કયા ?
તાસ્પભી કર તુ બયાં, કે હએ તુઝે મન્જુર કયા ?

અબીયાત.

આલમજાંન—મુઝકો હએ મન્જુર કે દે દે મુઝે તેરા લીબાસ,
તા ન દારોગા મુઝે જીન્દાંકા રોકે બદ હવાસ.
યાંહાંસે મએં શહેરકે બાહેર અબ હોતી હું ફરાર,
શાદીકા જોડા વ્હાં તુ લેકર આંના નામદાર,
કરકે બાહેરસે નીકાહ, ઘરમે ચલે આએંગે હમ,
હોગી શોહરતભી નહીં, મતલબકોભી પાએંગે હમ.

પુરશઊર—અચ્છા, અચ્છા, લે અએ આલમજાંન યેહ પોશાક તુ,
ખુબ હીકમત યેહ નીકાલી વાહા ! તુને ખુબરૂ.
[પુરશઊરકા લીબાસ ઊતાર કર દેના, એૌર
આલમજાનકા વ્હો પહેનના.]

આલમજાંન—જલ્દ આંના, મુન્તજીર રખના ન મુઝકો મેરી જાંન,
પુરશઊર—આતા હું હૈરાન અભી, તનમે મેરે હએ તેરી જાંન.
[આલમજાંનકા જાંના, પુરશઊરકા ખુશીયાં મનાંના.]

આસાવરી-હોરી—તોહે લાજીમ યેહી હએ—તર્જ.

પુરશઊર—કીસકી દુન્યાંમે હએ એસી કીસમત,
દી ખુદાને મુઝે જૈસી કીસમત—કીસકી.
બાપ પહેલા તો મેરા મુવા હએ,
દુસરા બાપ યેહે શાહ હુવા હએ,
હું મએં દો બાપકા કૈસી કીસમત.—દી ખુદાને.
[જાંના પુરશઊરકા.]

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

જંગલ.

[એક પીરમર્દકા યાદે ઈલાહીમે તસબીહ ફીરાતે હુવે નજર આંના. નજદીક ઉસકે જાંનેજહાંકા આરામ ફરમાએ હુવે દીખલાઈ દેના.]

ઝીંઝોટી—ગઝલ—તુ તો નામકા વાકે સુમરન કર—તર્જ.

પીરમર્દ—
ફુલકકા પરદા મલક ઊઠા દો, ઝલક દીખા દો યાર,
ઝટકકે દાંમન, મટકકે ઊઠું, અટકકે કયું હું ખ્વાર.—ફુલકકા.
જો બાટ પાવું, તો કાટ આવું, દીખા દો કોઈ ધાટ,
છુટેંગે તુમસે, લુટેંગે ગુમસે, ઊઠેંગે કુમસે યાર.—ફુલકકા.
તુ મસ્તે મસ્તી, તુ હસ્તે હસ્તી, મએં પસ્તે પસ્તી હાએ!
કરમ તેરા હએ, સીતમ મેરા હએ, ઈસીસે હું નાચાર.—ફુલકકા.
તેરી મદદ હએ, તો જુલ્મ રદ હએ, યેહી સનદ હએ પાસ,
કે તુ યહીંપર, કહાં કહીંપર, નેહાં નહીં પર વાર.—ફુલકકા.
ઓ જેબે આલમ, શફેએ આલમ, હું મએં નશેમે ખાક,
ક્હાં હએ રૈનક, ક્હાં હએ રૈનક, કહાં હએ રૈનકદાર, ?—ફુલકકા.]
[નીંન્દસે ઘબરાકર ઊઠનાં જાંનેજહાં દીલફીગારકા, ઔર ઉસકો દીલાસા દેના પીરમર્દ જીશઆરકા.]

બએત.

ક્યું ઘબરાકે ઊઠા તુ જાંનેજહાં ?
ડરા નીન્દમે ક્યા તુ અએ મેરી જાં ?

જીલા-બરહુન્સ—ગજલ—ગારમે ગમકે તુ આશેર—તર્જ.

જાંનેજહાં—

ખ્વાબમે કોઇ, ગયા હએ દીલ હમારા લુટ કર,
ચોરને જીસે હમે અફસોસ! મારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
લેકે દીલભી મારી કાતીલને મુઝે તલવારે ઇશ્ક,
કર ગયા કુજજાકુ જખમી માલ સારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
યાતો દે વાપસ મેરા દીલ, યા મુઝે તુ કત્લ કર,
લુટા દીલ તો સરભી લે જા, અએ દીલઆરા લુટ કર.—ખ્વાબમે.
ખ્વાબે ગફ્લતમે હુવે તુમ ઉસપ કાબીજ અએ સનમ,
વર્ના દીલ લાતા મેરા જીભી તુમારા લુટ કર.—ખ્વાબમે.

બએત.

પીરમર્દ—જાંનેજહાં ક્યું કરતા હએ દીવાંનોસી તુ બાત ?
આયાથા કૌન ખ્વાબમે તેરે અએ નેક જાત ?

મુદ્દસ.

જાંનેજહાં—વાલીદ પરી એક આઇથી ગેસુ સંવારકે,
દીવાંના મુઝકો કર ગઇ નજજારે મારકે.
વ્હો લે ગઇ શભી મેરી દીલપર ઊતારકે,
મએંનેભી દીલ દીયા ઊસે આખીરકો હારકે,
મુઝકો મીલા પતાભી વ્હો વાલીએ શાંમ હએ,
ઇન રોજો તખ્તપરભી ઊસીકા કીયાંમ હએ.

અબીઆત.

પીરમર્દ—નીસબત હએ બેટા લાઅલકો સંગે સીઆહાસે ?
મનસુબ હોતાભી હએ ગદા કોઇ શાહાસે ?
સચ હએકે મુલ્કે શાંમકી હાકીમ હએ નાજની,
પર કીસ તરેહ વ્હો હોવે ભલા તેરે દીલ નશીં ?
મુફલીસ હએં હમ, હમારે હએ નજદીક જર કહાં ?
મેજરકે ઊસકા દેખ સકે કોઇ દર કહાં ?

સારંગ-ગજલ—દીલ મેરા ઉસને લે ગયા—તર્જ.

જાંનેજહાં—બેજર હય કૌન, ઔર કહો જરદાર કૌન હય ?
ગુલ કીસ જગેસે આયા હય, ગુલજાર કૌન હય?—બેજર.
જરવાલોંસે ગરીબ, ગરીબોંસે આહલે જર,
ગર ન ગીઆયા હોવે, તો સરકાર કૌન હય?—બેજર.
આશક અગર ન હોવે, તો માઅશુક હોવે કૌન?
ગર બાવફા ન હો, તો જફાકાર કૌન હય?—બેજર.
અન્ધેર ગર ન હો, તો ઊજાલેસે કામ કય ?
રૌનક ન હો, તો તાલીબે દીદાર કૌન હય ?—બેજર.

[આના વજીરે આજમ રૌશનબખ્તકા કઇ આહલેકારોંકો હમરાહ લે કર, ઔર સર ઝુંકાના પીરમદ કે આગે.]

અબીયાત.

રૌશનબખ્ત—અએ શાહ સાહેબ હું અર્જ પરદાજ મએં,
અબ એક આપસે કહેતા હું રાજ મએં.
મલેકા જો વ્હો ફીશવરે શાંમ હય,
તુમારે પ ઊસકા રહે પએગાંમ હય,
"કે જો હય પીસર આપકા ગુલઉજાર,
મેરા ખ્વાબમે લે ગયા વ્હો કરાર,
વ્હો કાફીર સનમકી હુવી હું મએં ગાંમ,
મેરી શાદીકા ઊસ્સેહી હય કીયાંમ
મેરે હાતમે દીજે અબ ઊસકા હાત,
રહેં તાકે તા ઉસ્ત હમ દોનુ સાત."

પીરમદ.—મએં રખતા નહીં બાઇ કોઇ પીસર,
હય પાલા હુવા એક વ્હો લખ્તે જીગર
ઇસેભી હુવા શાઇદ હય કોઇ ખ્વાબ,
હું રાજી તુ લે જા હય કારે સવાબ.

રૌશનબખ્ત—અલો અએ મીયાં ખુલ ગએ અબ નસીબ,
હય શાદી તુમ્હે શાંમકી અબ નસીબ.

સારંગ—ગ઼જલ—તુમ અપની ચશ્મ મસ્તકા—તર્જ.

જાનેજહાં—શાહીસે કામ હએ ન હએ સુલતાનસે ગ઼રજ.
હએ રોજ઼ો શબ મુઝેતો મેરી જાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
કાફીર સનમ મીલે તો હમે કુફ્ર હએ કુબુલ,
મજહબસે હએ ગ઼રજ ન તો ઇમાંનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
જો મુઝકો ચહાતા હએ, મએં ઊસકા હું ગુલામ,
હીંન્દુસે હએ ગ઼રજ ન મુસલમાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.
[પીરમર્દકો] દો તુમ રજા તો જાકે મીલું આપને યારસે,
ઊસ્સે હએ પહેલ સાહેબ ફરમાનસે ગ઼રજ—શાહીસે.

પરજ-કાલીંગડા—સંગદીલ હમ હોકેરે—તર્જ.

પીરમર્દ—ખુદા નીગાહબાં હએ તેરા, જા અએ પીસર સીધાર તુ,
દોઆ હએ મેરી યેહી પાએ બસ કહીં કરાર તુ.
ઇશ્કે મજાજીસે જો મુંહ ફેરા તુને અએ પીસર,
તો બાહરે હકુમે કીસ તરહસે હોગા બેટા પાર તુ.
[પીરમર્દકો તસલીમ કરકે વજીરકે સાથ જાંના જાંને-
જહાંકા, ઔર આંના મહેરેજમાં નાતવાંકા.]

કાફી-હોરી—ગ઼જલ—રંગ ડારા મોહકો તુને રંગારી.—તર્જ.

મેહરેજમાં—લો મએંતો અબ આયા હું ઘરબાર તજકે,
વ્હે પાપી જગતસે ફેર આયા હું લજકે.—લો.
હરવાલે મોહકો હરકા પતા દો,
વએકુંઠ લુંગા મએં અબ વાકો ભજકે.—લો.
ખાક લગાવું, ભભુત રમાવું,
મએં અબ સાજ સાજુંગા સાજનસે સજકે.—લો.

જીલ્લા-ઠુમરી—પીની પીની પ્રેમાનન્દ પ્યાલા—તર્જ.

પીરમર્દ—ભરે ભરે હએ ઇશ્કકા દમ તુ,
રહેના સાબીત અએ બની આદમ તુ.—ભરે.
દીલકો લુભા કર, યાદે ખુદા કર,
ભુલા જા આંખ સારા આલમ તુ.—ભરે.
[પએરાંપે ગીરના મેહરેજમાકા, ઔર સરપર
સાયા કરના દુરવેશે જહાંકા.]

બાબ પહેલા--પરદા છઠ્ઠા.

જંગલ-

[આલમજાંનકા આંના લીબાસે મરદાના પહેનકર શીકસ્તા હાલમે.]

આસાવરી-ગજલ—દો ઉસકા પતા અય્યે લોગો-તર્જ.

આલમજાંન—
જીસે સમઝતે હય્યે અપની હસ્તી, વ્હો હો ગઇ હય્યે હમારી પસ્તી,
હમે નહીં જીન્દગીકી મસ્તી, અજલ કમર કયું નહીં તુ કસ્તી?-જીસે.
હજારોં તલવોંમે છુબ ગય્યે ખાર, મય્યેં રાહ ચલનેસે અબ હું બેજાર,
અજલ સીવા કૌન હય્યે મેરા ગમ્ખ્વાર, નહીં હય્યે વ્હોભી કમરકો કસ્તી.-જીસે
ગુજર ગઇ ઊમ્ર મેરી સારી, કી કૌનસી મય્યેંને નામદારી,
તુઝે ખુદાયા જો હોગી પ્યારી, યે્હ ગમકી નાગન હય્યે મુઝકો ડસ્તી.-જીસે.

[મારે ગમકે આલમજાનકા બેહોશ હોના, એક ગુલામ ફરોશકા આંનકર આલમજાંનકો ઉઠા લે જાને ચહાના.]

બએત.

ગુલામ ફરોશ—શુક્રે હક લાવું બજા, કે હો ગયા હય્યે મેરા કામ,
હય્યે વજીરે શામકો મનજુર એક એસા ગુલામ.

[બેહોશીમે આલમજાનકો ઊઠા લે જાના ગુલામ ફરોશકા.]

તમામ હુવા બાબ પહેલા.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાંના.

[રાહતેરૂહકા મઅ દાયાઓકે દાખેલ હોના,
દરબાનકા બાહેરસે પુકારના.]

બએત.

દરબાન.—નૌશાહકા અજમ આનેકા હએ ખ્વાબ ગાહમે,
ખ્વાસો નજર ન આના તુમ ઊનકી નીગાહમે.

[ખ્વાસોકા દુસરે દરવાજેસે ઘબરાકર બાહેર જાંના, ઔર જાનેજહાંકા આંનકર રાહતેરૂહકો મ્હોબ્બત જીતાના, રાહતેરૂહકા શરમાના.]

જીલા-ગઝલ.—ફીર દુબારા ઇશ્કકા.—તર્જ.

જાંનેજહાં.—
ચએંન પાકરભી ગયા હએ ઇઝતેરાબ અપના નહીં,
વસ્લમેભી છોડતે હએ ન્હેહીજાબ અપના નહીં.—ચએંન.
ન્હે ગુમાં હએ ઇનકોકે મુસાસા ગશ મએં ખાવુંગા,
ઇસ લીયે મુંહસે ઊલટતે હએં નકાબ અપનાં નહીં.—ચએંન.
દો કફે પા પર તેરે હમ સદકે કરતે દો ગુલામ,
આફતાબ અપના નહીં, કુચ્છ માહતાબ અપનાં નહીં.—ચએંન
અએ સનમ ઓ સંગદીલ, કુચ્છ ખૌફ કર અલ્લાહકા,
સૌ કીયે મએંને સવાલ, એકભી જવાબ અપના નહીં ?—ચએંન.

[રાહતેરૂહકા નકાબ ઊલટકર જાંનેજહાંકો દેખના, ઔર અપના આશક ન હોનેસે ઊસે ઝીડકનાં. જાંનેજહાંકાભી રાહતેરૂહકો દેખ કર દુર સડકના.]

કલ્યાંન-ભોપાલી—આપકા મુશ્તાક હું મએં આઇયે.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—હાએ ! અલ્લાહ મેરા દીલદાર ન્હે નહીં,
પ્યાર હએ ન્હે વ્હો ગુલેતર ન્હે નહીં.—હાએ !
ખ્વાબમે મુઝકો ગયા જો મારકે,
મેરા કાતીલ વ્હો સીતમગર ન્હે નહીં.—હાએ !

જો અબે બાઇ ઇસકી શાદી તેરે સાત,
હો ગઇ હએ કુચ્છ વ્હો કમતર રહે નહીં.—હાએ!

મજકુર. તર્જ.

જાંનેજહાં—બાત સચ હએ આપ ઘબરાવો નહીં,
મેરી હો હમશીર શરમાવો નહીં—બાત.
જો પરીરૂ મએંને દેખી ખ્વાબમે,
વ્હો નહીં હએ, આપ પછતાવો નહીં.—બાત.
કી હએ શાદ્દ સબને અપની મસખરી,
પર કભી બદજન મુઝે પાવો નહીં.—બાત.
[જાનેજહાંકા એક બાજુ હો જાના.]

મજકુર તર્જ.

શાહતેરૂહ—ખ્વાસોં જલ્દી આવો તુમ અબ મેરે પાસ,
[આના ખ્વાસોંકા]
કયા તમસખુર કરતેં હએં સબ બેહીરાસ.
જશ્નગાહમે હોગા શાઇદ કે વઝીર,
જા બુલા ઊસકો મએ હું ગમસે ઊદાસ.
[જાંના ખ્વાસોંકા, શાહતેરૂહકા ખ્વાબમે દેખ્યા હુવા આશકકો યાદ કરના.]

બીલાવલ-ગજલ.—દીલા જાસે ફીદા હું—તર્જ.

ઊસકો તલાશ કરકે લા, અએ મેરી જાં નીકલ નીકલ,
બે ઊસકે તુઝકો કયા કરૂં ? રૂહે રવાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
કાતીલ તુઝે ખીયાલ હએ, કત્લકા ખૌફ હએ ઘસે,
શમશીરે આબદાર લા, લે ઇમ્તેહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
મુશ્તાક હું જીહુરકા, હમસોજ હુંગા તુરકા,
શોઅલા એક અપને નુરકા, કર દે અયાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
તેરેહી ઇન્તેજારમે, મુર્દે હએં સબ મજારમે,
આમદસે તેરી જીન્દા હો, જાંનેજહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
[આંના વઝીરે આઝમ રૌશનબખ્તકા, આલમજાંનકો ગુલામકે લીબાસમે હમરાહ લે કર. આલમજાનકા જાંનેજહાંકો ઝાંકના, જાંનેજહાંકા આલમજાનકો તાકના.]

મુસદ્દસ.

શેરાનબખ્ત—ક્યું યાદ કીયા હૈ મુઝે શાહજાદીએ આલમ,
આજ આપકી શાદી હૈ, કયા! હૈ શાદીએ આલમ?
દુલ્હેસે તુમારે રહે આબાદીએ આલમ,
સબ મુંલ્કભી તાબ્એ રહે, ઔર વાદીએ આલમ,
હમ સબમે તો હૈ શાદીકી એક ધુમ મલેકા,
હયેરત હૈ કે હો આપતો મગમુમ મલેકા.

રાહતેરૂહ—મગમુમીકા બાએસ મેરા મોઆલુમ તુમ્હે હૈ,
અએ મસખરોં સબ રાઝ યેહ મફહુમ તુમ્હે હૈ.
જલતા હૈ જીગર મેરા, ઔર એક ધુમ તુમ્હે હૈ?
કુચ્છ ધ્યાંનભી ઇજજતકા મેરી બુમ તુમ્હે હૈ?
બેગાના યાંહાં ભેજા, મેરે યારકો રખકે!
લી આબરૂ મેરી, મેરે દીલદારકો રખકે?

શેરાનબખ્ત—શાહજાદી તુમારાતો વ્હો દીલદાર યેહી હૈ,
દેખાથા જીસે ખ્વાબમે વ્હો યાર યેહી હૈ.
આંખોંકા તુમ્હારી જો હૈ બીમાર, યેહી હૈ,
દુરવેશકા ફરજંદ ખુશઅતવાર યેહી હૈ,
હમ બ્યાહાકે લાએ ઇસે કહેનેસે તુમ્હારે,
હયેરાંન હૈં અબ રન્જકે સહેનેસે તુમ્હારે.

રાહતેરૂહ—ગર યેહી વ્હો દીલદાર હૈ, તો દીલદાર નહીં મેરા,
ભાઈ ઇસે કહેતી હું મએં શૌહર નહીં મેરા.
અબ મુઝસે સંભલતા દીલે મુજતર નહીં મેરા,
યેહ મુલ્ક નહીં મેરા હૈ, યેહ ઘર નહીં મેરા.
બસ્તીસે નીકલ દશ્તકો આબાદ કરૂંગી,
અલ્લાહકો ઊસ બુતકે એવજ યાદ કરૂંગી.

શેરાનબખ્ત-અએ રાહતેરૂહ કયા હુવી શાઇદ તું દીવાંની?
કયું ફેરતી હો આબરૂ પર શાહીકી પાંની?
વુજરા ઇસે સબ લાએ હૈં કરકે તેરા જાંની,
હરગીઝ યેહ નીકાહ તુટ નહીં સકતા હૈ માની?
બેકદ્ર યેહ જીદસે તેરી હો બૈઠોગી નાહક,
તુ તખ્તકો ઔર તાજકો ખો બૈઠોગી નાહક.

શાહતેરૂહ—ય્હે તખ્ત મુબારક તુમ્હે, ય્હે તાજ મુબારક,
અતરાફ્કા જો આતા હએ વ્હો બાજ મુબારક.
હુશમત હો મુબારક, તુમ્હે ય્હે રાજ મુબારક,
સીંગાર મુબારક, ય્હે મેરા સાજ મુબારક,
બનકી હમે વીરાંનોમે કુરાર આએગા શાયદ,
વ્હો આહુ કમાં, કરને શીકાર આએગા શાયદ.

[શાહતેરૂહકા પરેશાંન હો કર ચલે જાંના. વજીરો જાંનેજહાંકા સોંચકે દરીયાવમે ગોતે ખાના.]

રોશનબખ્ત—ઐસીભી બલા જીદકા કહીં હોગા ઠીકાંના,
[જાંનેજહાંકો દેખ કર.]
અએ જાંનેજહાં રન્જો અલમ તુને ન ખાંના.
શાયદ હએ મુકૃદ્દરમે તેરે તાજે શાહાનાં,
દરબારમે અબ સાત મેરી તુનેભી આંના,
બહેકી હએં વ્હે, કૌન અબ હએ ભલા રાજકા વારીસ?
ઠહેરાએંગે વુજરા કીસેભી તાજકા વારીસ.

બએત.

જાંનેજહાં—જો હોના થા સો હોગા, મગર ફીજે બયાં વ્હે,
સાહેબકે જો સાથ આયા હએ, હએ કૌન જવાં વ્હે?

મુહસ.

રોશનબખ્ત—ઇસ યુસુફે સાનીકોતો કલ મએંને ખરીદા,
ચાલાક ગુલામ હએ મેરા વ્હે રન્જ ચશીદા,
હર ઇલ્મમેભી પાતા હું મએં ઇસકો રસીદા,
ઇસ વાસ્તે રખતા હું ઇસે સાથ કશીદા.
અબ જાએં ચલો રાએંગાં ઔકાત હએ ગુજરી,
દરબારમે બોલેંગે જો કુચ્છ બાત હએ ગુજરી.

[જાંના વજીરે આઝમકા મઅ આલમજાનો જાંનેજહાંકે.]

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

દરબાર.

[વુજરાવોંકી જમાઅતકા બએઠે હુવે નજર આના, વજીરે આજમ રોશનબખ્તકા આલમજાનો જાનેજહાંકો સાત લાના, સબકા શર્તે તાઅજીમો આદાબ બજાના.]

મુસદ્દસ.

રોશનબખ્ત—અએ સાહેબો, દો રાએ તુમ અપની તમામ અબ,
પેશ અપને આયા હએ બડા મુશકીલ એહ કામ અબ.
શાહજાદીકા ખીયાલ હુવા હએ એહ ખામ અબ,
બેહુદા એસે કરતી હએ વ્હોતો કલામ અબ,
જીનહાર મએં ન બ્યાહુંગી જાનેજહાંકે સાત,
હએ મેરી દીલલગી કોઇ ઓર દીલસીતાંકે સાત.

દીલાવર——ઊસકેહી કહેનસેતો ઇસે હમ બ્યાહાકે લાએ,
હમ કયા કરેં જો ઊસકો પસંન્દ અબ નહીં એહ આએ.
અબ ઓરસે નીકાહ વ્હો કરેગી હએ હએફ હાએ!
કયા આબરૂ રહેગી રીયાસતકી વાએ! વાએ!
મરીતો રાએ હએ, વ્હો હુકુમતસે હો પરે,
ફેર ચાહે ઊસકા દીલ જીસે, દીલદાર વ્હો કરે.

અબીયાત.

રોશનબખ્ત—કહેતી હએ ખુદહી વ્હો, મુઝે શાદી કુજુલ હએ,
દીલબર મેરા મીલાતો મુઝે સબ કુબુલ હએ.
યકીન——ગર ઘુંણી· બેહયાઇસે ઊસકા કલાંમ હએ
તો એસી શાહજાદીકો અપનાં સલાંમ હએ.
રોશનબખ્ત—કીસકો કરેંગે તખ્તનશી, એહ દો રાએ અબ,
દીલાવર——કાબીલ જો સબમેં હો, ઊસે દીજે એહ જાએ અબ.

રૌશનબખ્ત——જાંનેજહાંકા પહેલ તો તુમ ઇમ્તેહાન લો,
જેબાઈસે હએ યા નહીં શાદી યેહ જાન લો.
યકીન——જાંનેજહાં ગો તું નહીં હકદારે શાદી હએ?
વ્હો કૌન હએ બશર જો સજાવારે શાદી હએ?
જાનેજહાં——શાહોંકે ખાંનદાંનસે જો ઝુહુર હો,
શાદીકે કાબીલ આદમી વોહી જરૂર હો.
રૌશનબખ્ત——મતલબ ક્યા ખાંનદાનસે, કોઈ બશર રહે,
લેકીન હરએક સીપાહકા ઊસમે હુનર રહે.
દીલાવર——હો હર સીપાહ હર ઇલ્મકા અચ્છા મજાક હો,
શાઅરાકેભી કલાંમકા કુચ્છ ઇશ્તીયાક હો.
યકીન——ચેહરાભી રોબદાર હો, તીસપ જસીમ હો,
જંગી દીલેર શેર હો, નાંમી કદીમ હો.
આલમજાંન——ગર હો રજા મુઝે તો કરું મએંભી કુચ્છ કલાંમ,
રૌશનબખ્ત——કહેદે જો કહેતા હએ, હુવા ક્યા ગર હએ તુ ગુલાંમ.

મુસદ્દસ.

આલમજાંન——વ્હો કહેતે હએં કે શાહા કોઈ ઇબ્ને શાહા હો,
તુમ કહેતે હએં કે માહીર ફન્ને સીપાહા હો.
યે કહેતે હએં હર ઇલ્મકા હાવીએ જાહા હો,
ઇન્કા હએ કહેના રોઅબો શુજાઅત પનાંહા હો.
ઐસાફ ઇતને હોં, ન હોં, પર દાદરસ રહે,
જેબા હએ શાદી ઊસકો, જો ફરીયાદરસ રહે.
જાનેજહાં——ક્યા ખુબ બાત આપને કી વાહા! આફરીન,
રૌશનબખ્ત——હએ કોઈ ફએલસુફકા બડકા યેહ બીલયકીન.
દીલાવર——શાહજાદોંસી હએ ઇસકી ચમકતી હુવી જબીંન,
યકીન——કુચ્છ ઔરભી પુછતા હું તુઝે કહેદે અએ હસીંન.
શાહ વાસ્તે હએં ચોરોંકે યા સાહુકારકે?
શાહ હએ ગરીબોંકે લીયે, યા માલદારકે?

ખમસા.

આલમજાંન——શાહ ચોરોંકે લીયે ન સાહુકારકે લીયે,
મુફલીસકે વાસ્તે હએ ન જરદારકે લીયે.
હએ બાહરે ચારાગર ન તો નાચારકે લીયે,
ન વાસ્તે સીપાહા ન સરદારકે લીયે.
હએ બેગુનાહ ઔર ગુનાહગારકે લીયે.

સુરસ.

જાનેજહાં———ક્યા બાત હએ માનતા હું ર્‌હે શીરીં કલાંમકો,
ફૈશાનબખ્ત———ગુમ ધસને તો કીયા હએ હલાકુકે નાંમકો,
દીલાવર———હએ મ્હાંકી શાહી જેબા ર્‌હે આલી મુકામકો,
યકીન———શાયદ પસન્દ રાએ ર્‌હે હોગી તમામકો,
જાનેજહાં———મુઝકો તો હએ પસન્દ,
ફૈશાનબખ્ત———મુઝેભી કુબુલ હએ,
દીલાવર———પ્હેનાદો સરપે તાજ,
યકીન———યેહ મતલબ હુસુલ હએ.

[સબકા સફ સંવારકે ખડે હોના, વજીરે
આજમકા જા કર તાજો કુબા લે આના,
ઔર આલમજાનકો પહેનાના.]

અબીયાત.

જાનેજહાં———હો નામભી તો આપકા માઆલુમ અએ જનાંબ.
આલમજાંન———દીલ્વીકે સારે કહેતે હએં મકસુમ અએ જનાંબ.
ફૈશાનબખ્ત———મકસુમ બાદશાહ હો મુબારક ર્‌હે તખ્તો તાજ,
ફજલે ખુદાસે હોવે જહાંમે તુમારા રાજ.
[સબકા તાઅજીમ બજા લાનાં.]

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

જંગલ.

[રાહતેરહકા જોગન બન કર બ હાલે પ-
રેશાંન આના.]

ઝીન્ઝોટી—ગજલ—જીગરસે સોજકા જો જોશ ઉઠા.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—
આબેસાં દસ્ત નવર્દી હએ ભીલા ખારોંસે,
બાઅદ મુદ્દતકે મુલાકાત હુવી યારોંસે.—આબેસાં.
ફુલ્લ ઉશ્શાકકો કર, તાકે હોં ખુંબાર રગેં,
બાગ હએ તેરી ગલી, જેબ દે ફવ્વારોંસે.—આબેસાં.
ઉનકે નજદીક શીફા આતેહી હોવી હએ મરીજ,

હમ મસીહાકા દૂકા હુએ તેરે બીમારોંસે.—આપેસાં.
દીલસે દીલ મીલ ગયા, લેકીન ન મીલી આંખસે આંખ,
દોમતો સુલ્હ હુવી, જંગ રહા યારોંસે.—આપેસાં.
દોરમે ઉસકે ન ક્યું રૌનકે ઉશ્શાક઼ ઘટે,
હમ વફાદારોંસે હુએ, ઔર વ્હો જફાકારોંસે.—આપેસાં.

[એકાએક ગશ ખાકે ગીરના રાહતેરૂહકા,
ઔર શાહેજમાંનકા માએ આહલેકારોંકે
શીકારકો આના.]

ઝીન્ઝોટી—ઈંગ્રેજી તર્જ—જુવો પેલી ચમ્પેલી.—તર્જ.

આહુલેકાર—તેજ હીરન થા વ્હો શાહે આલમ,
ઊસકો પકડને દૌડે બહોત હમ.
સોંચે બહોતભી જાએ કહીં થમ,
દૌડ ગયા વ્હોતો ધમ ધમ ધમ.

[દુરસે દો હીરનકુ દેખ કર.]

શાહેજમાંન—દેખો વ્હો દો હુએં આહુ ચીકારે,
જાંનું મએં જબ જો ઊન્હે તુમને મારે.
ચીહલે ચહુા લો કમાનો પ સારે,
દોડો વર્ના કરતે હુએં વ્હો રમ રમ રમ.

[દોડના આહલેકારોંકા, બાદશાહકા કુઅરાંના
રાહતેરૂહસે, રાહતેરૂહકા હોશમે આંના,
ઔર શાહેજમાનકો દેખ કર તઆ-
જ્જુબ હોના.]

જીલા—ગ઼જલ—ઈસ આતશે ઊલફતને.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—બેદાર બખ્ત થા મેરા ગો મએં થી ખ્વાબમે,
કીસને જગાકે ડાલા મુઝે ઈજતેરાબમે.—બેદાર.
ગ઼ફલતહીકે સબબ ગ઼મે દુન્યાંસે થે પરે,
ઔર હોકે હોશીયાર પડે પેચોતાબમે.—બેદાર.
ગ઼ારત કીયા હુએ જીસને મેરા દીલ લડાકે આંખ,
દીદાર હો રહાથા મુઝે ઊસકા ખ્વાબમે.—બેદાર.
શાહેજમાંકા બેટા હું, બસ ક્હે દીયા પતા,
ઊસ ગુલને નાંમ રખ્ખા પર અપના હીજાબમે.—બેદાર.

ભઐરવી—ગઝલ—નહીં પાતે હય્ એસી હમ એક રાત.—તર્જ.

શાહેજમાંન—તુ કીસ બાહરસે આઇ દુરરે યતીમ,
તેરા બુર્જે જોહરા કહાં હય્ કદીમ?—તુ.

ચમન તેરા તેરસે કયું છુટ ગયા?
તુ કીસ ગુલકો ઢુંડે હય્ મીસ્લે નસીમ?—તુ.

તડપનેસે તેરે મય્ં બેતાબ હું,
કરે ફઝલ તુઝપર કરીમો રહીમ.—તુ.

મ જ કુ ર ત ર્જ.

શાહ્તેરૂહ——કરીમ અપનાંહી ગર મદદગાર હો,
તો બન્દા ભલા કાહેકો ખ્વાર હો.—કરીમ.

જો શાહજાદી હો શાંમકે મુલ્કકી,
તાઅસ્સુફ હય્ ઊસપર ન્હે આઝાર હો.—કરીમ.

હું ફરઝંદે શાહેજમાં પર ફીદા,
ખુદા જાંને કબ જો મેરા યાર હો.—કરીમ.

[શાહ્તેરૂહકા આંસુ બહાના, શાહેજમાંકા મનાના.]

મુ દ સ.

શાહેજમાંન—આંખોંસે અપની ખુન અય્ બુલબુલ ન તુ બહા,
જો ગુલ હય્ મેરે બાગકા, જીસપર હય્ તુ ફીદા.

શાહેજમાંભી નાંમ અય્ શાહજાદી હય્ મેરા,
હય્ પુરશઊર બેટા મેરા તેરા દીલરૂબા,

ચલ અબ વતનમેં મેરે તુ શાદીસે શાદ હો,
મતલબ હુસુલ ઊસકા હો, તુ બામુરાદ હો.

[બા ઇજ્જત પ્યાર હાત પકડ કર શાહે-
જમાંકા શાહ્તેરૂહકો લે જાના.]

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

દીવાંનખાના.

[જાંનેજહાંકા ફીરાકે આલમજાંનમે બેકરારી કરતે દીખલાઈ દેના.]

ભઐરવી—ગ઼ઝલ.—બબસે લબ ઓ બાબાર.—તર્જ.

જાંનેજહાં—

અએ દીલ દીવાંને યેહ વક઼્ત આશનાઈકા નહીં,
દોસ્ત કીસકા દોસ્ત હો, જબ ભાઈ ભાઈકા નહીં.—અએ.
દોલતો ખુ઼બી કમીનોકો દી ફ઼ક઼ને આજ કલ,
ક્યું ભલા પૈદા કરે જો બેવફ઼ાઈકા નહીં?—અએ.
મઐં ન કહેતા થા કે અએ દીલ, વસ્લકા મત રખ ખ઼ીયાલ?
કર બયાં ગ઼મ કીસ્સે ઊઠના અબ જુદાઈકા નહીં.—અએ.

[વઝ઼ીર રોશનબખ઼્તકા આન કર જાનેજહાંકો છુપ કર દેખના.]

દીનો ઇમાં લેકે યું એક બુતને નાકારા કીયા,
કાંમ મુઝસે હોતા અબ કોઈ ખુ઼દાઈકા નહીં.—અએ.

[વઝ઼ીર રોશનબખ઼્તકા જાંનેજહાંકો દીલાસા દે કર મનાના.]

મુખ઼મ્મસ.

રોશનબખ઼્ત——જાંનેજહાં યેહ રોજકા હઐ ઇજતેરાબ બદ,
હર શબ જલાંના જી, હઐ યેહ બેશક અઝ઼ાબ બદ.
જુ઼લ્ફે સનમકી યાદકે હઐં પેચોતાબ બદ,
ફુ઼ર્માંએ દહરને જો કીયા ઇન્તેખ઼ાબ બદ,
બદસેભી બદ હઐ ઊલફતે ખ઼ાંનાખ઼રાબ બદ:

જાંનેજહાં——બેશક હમેશાં ઇશ્કમે હઐ ગ઼મકા સાંમના,
આ આકે મૌત કરતી હઐ નીત દમકા સામના.
કૈસા યેહ સાંપકે હો ભલા સમકા સાંમના,
કરતા હઐ દીલ જો કાકુલે પુરખ઼મકા સાંમના,
યેહ નાતવાંસે હોગા ક્યા રૂસતમકા સાંમના!

શેરાનબખ્ત——કીસ પર મરતા હએ ઉસકા નામ તો લે!
રાએસે મેરી તુ ક્યું કામ તો લે.
બન્દા પર ઉસકે જા ફ઼ીયામતો લે,
ન કરે બાત, વ્હો સલાંમ તો લે.
જાતા હું ઉસકે ઘર પયાંમ તો લે.

મુસદ્દસ.

જાંનેજહાં——ઉસકે નાંમો નીશાંકી ક્યા હો ખ઼બર?
ખ઼ાબમે જીસકો દેખા એકહી નજ઼ર.
થા જો બન્દા તુમારા રશ્કે કમર,
જીસકો બીઠલાયા તુમને શાહી પર,
આયાથા મેરે દબાર વોહી,
હએ સનમ મેરા હુ બ હુ વોહી.

શેરાનબખ્ત——તુ તો આશક઼ હુવા હએ ઔરત પર,
વ્હો તો હએ મર્દ કોઇ રશ્કે કમર,
માંનું વ્હે બાત કેસી તેરી પીસર,
ખ઼્વાબ તેરા ખ઼ીયાલ હોગા, મગર,
તેરી કીસ તરહ વ્હો કરે ઉલફત?
રખ દે અબ તેરી તુ પરે ઉલફત.

જાંનેજહાં——તુમ વ્હો જોહરાકો સમઝો માંહા નહીં,
વ્હો જુલએખા હએ, યુસુફ આહા! નહીં.
મર્દ કુચ્છ અપના બાદશાહા નહીં,
ક્યા મેરા દીલ મેરા ગવાહા નહી?
વ્હો પરી આઇ અપના દેસ બદલ,
ઇસ લીયે કર લીયા હએ ભેસ બદલ.

શેરાનબખ્ત——હએ ઇસી બાત પર જો તુઝકો યકીં,
તો હએ તદબીર ઉસકી માહાજબીં.
બાગ઼મે જાએ જબ વ્હો શાહે હસીં,
ભેસ ઔરતકા લેકે જા તું વહીં,
ફ઼રક઼ અપનાં ઉસે જીતાના ખુબ,
ઉસકે આગે પછાડે ખાંના ખુબ.

ભઐરવી—ઠુંમરી—ભુળ ન બાજતો શાંમ.—તર્જ.

જાંનેજાહાં———તુને અચ્છો બતાયો બાગ, ધન ધન રે.—તુને.

બનકે સોહનીયાં, પાવું મોહનીયાં,

જાગે જો મોરો ભાગ, ધન ધન રે.—તુને.

[જાનાં વઝીરકે સાત જાંનેજાહાંકા.]

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

મહેલ.

[રાહતેરૂહકા બેકરારી કરતે હુવે આના.]

મુસ્તેજાદ-બેતાબ મેરા જી હએ રે.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

હએ એક રંગ મેરા, તેરે હએં હજાર રંગ, એ યાર અરવગર,
કીસ તરહ જાનુ મએં કે હએ ક્યા તેરા યાર રંગ, પોદેમ હએ નજર.
હએ.

તુ સબ્જ હએ, યા સુર્ખ હએ, યા જર્દ, યા સુફેદ હું ઈસ ખીયાલમે,
ગુલજાર દહરમે હએં બરાબર એહે ચાર રંગ, તુ કોનસા મગર?
હએ.

મએં રૂસીઆહ હું, ઔર વ્હો હએ સાહેબે જમાંલ, હો કીસ તરહ વીસાલ?
અપના નહીં મીલાતે હએં બએલો નહાર રંગ, એક એકસે હએં દીગર.
હએ.

દમ લબપે આ ચુકા, અએ મસીહા હએ તુ કહાં? જીકા નહીં અમાં,
હએ વકતે નજઅ ફક હએ મેરા ગુલએઝાર રંગ, જલ્દ આકે લે ખબર.
હએ.

[રૂહશફીકા હીમાકતસે અકડતે આના,
ગઝલેરૂહકા શરમાના.]

બીલાવલ—ઠુંમરી.—આવો પીતમ આવો પીતમ.—તર્જ.

પુરશકોર—

ખુલખુલે શએદા બાગ઼ે જહાંમે, રફ઼કે ગુલેતર હમીતો હએં,
ગુલશને ખુબીમે અએ કુમ્રી, સર્વો સુનોબર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

શાખ઼ હમી હએં, નખ઼્લ હમી હએં, હમી હએ ગુન્ચા નરગીસ હમ,
સમન હમી હએ, ચમન હમી હએ, લાલએ આહમર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

હમી બહાર હએ,હમી ખ઼ીજ઼ાં હએ,હમી હએં તર.ઔર હમી હએ ખુશ્ક,
નસીમે સહરી હમારા નાંમ હએ, તીસપર સરસર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

ફીદા જો તુમને કી જાંન હમપર, તો શાંન અફ઼્ઝુ તુમારી હો,
પરીફ઼ કાફ઼ે જહાંમે તુમ ઔર રાજા ઇન્દર હમીતો હએં.
ખુલખુલે.

ઝીન્ઝોટી—ઠુંમરી.—રાજાજી મોહે કાહે સતાવો ભલા.—તર્જ.

રાહતેરૂહ—

અએ સાહેબ કયા આપકા નાંમ હએ? કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.
હો મૌસુફ઼ હર વસ્ફ઼મે આપ બેશક,
જમીંપરહી સાહેબકે ઇરફ઼ાંમ હએ. કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.
કયું ઇસ ઘરમે તશરીફ઼ લાએ ભલા તુમ,
નેહાયત તાઅજ્જુબમે નાકાંમ હએ, કહો કયા કાંમ હએ.—સાહેબ.

કલ્યાંન—ગ઼ઝલ.—દુલહન માંગે સંવારન સારી.—તર્જ.

પુરશકોર—મેરી આઇ તુ આશકે જાર હો કર,
તો આયા હું મએંભી તેરા યાર હો કર.—મેરી.
મએં શાહજાદા જીજાહા ફ઼રજન્દે શાહ હું,
કહે સબ સલતનતકા ખ઼રીદાર હો કર.—મેરી.
પીદરને મેરે ભેજા હએ પાસ તેરે,
કરૂં ખુશ તુઝે તેરા દીલદાર હો કર.—મેરી.

[કરરોફ઼રસે ટેહલના પુરશઉરકા. રાહતેરૂહકા
બાગનેકી તજવીજ ઢુંડના.]

અબીયાત.

શાહતેરૂહ—[ખુદસે]કૈસા ઇસ ઊલ્લુકે પટ્ટેકો ભલા સમઝાવું મએં,
કુચ્છ ફરેબ અબ ઇસ્સે ખેલું, તો રેહાઈ પાવું મએં.
[શાહતેરૂહકા સોચના.]

ખુરશીદ—રીઝ કયા કરતી હો, મુઝસે મીલ્યે અબ દીલ ખોલ કર,
વસ્લકી કાટેંગે રાતેં, અએશમે હંસ બોલ કર,

મુસદ્દસ.

શાહતેરૂહ—વસ્લતો એક શર્તસે સાહેબ કરૂંગી મએં કુબુલ,
આપ જ્હો ચાહ્એં બજા, તો મુદ્દઆ હોગા હુસુલ.
શાંમકે મએં મુલ્કકી શાહજાદી હું, અબ દીલમલુલ,
તખ્તપર મેરે કોઈ બએઠા હુએ આ કર બુલફુઝુલ.
ઊસ્સે લડ કર આપ મુલ્કે શામકા લો રાજ બસ,
તો મએં બાંદી આપકી હો જાવુંગી સરતાજ બસ.

ખુરશીદ—કરતા હુએ તદબીર ઊસકી એહે દીલાવર આજહી,
શાહસે કહે કર ઊસપ લે જાતા હું લશકર આજહી.
ફૌજકા અપની મએં હો જાતા હું અફસર આજહી,
નાંમી હો જાતા હું મએં મીસ્લે સીકન્દર આજહી,
જ્હો ચલાવું તેગ, કે લર્ઝે ફલક, કાંપે જમીં,
ખુનભી ઇતના બહે માહશર તલક કાંપે જમીં.
[જાંના ખુરશીદ સરાપા કુસુંકા, ઔર
સર કુટના બદબખ્તીસે શાહતેરૂહ રરકે
હુરકા.]

માંડ—ગઝલ.—જમશેદકાતો જાંમ ફકત.—તર્જ.

શાહતેરૂહ—કહે દો એહે કોઈ જાકે મેરે શાહ સવારકો,
કુત્તોને આકે ઘેરા હુએ તેરે શીકારકો.—કહે દો.
જીતેજી મુઝસે મીલતા નહીં હુએ તો બાઅદે મર્ગ,
ઠુકરાંને આએગા મેરે ક્યા જ્હો મજારકો?—કહે દો.
આએ નજર મુઝે તેરી શાહબાજે ચશ્મ ગર,
તો છોડું અપના તાએરે જાં મએં શીકારકો.—કહે દો.
[આના ખુરશીદકા ખુન ભરા ખન્જર
હાતમે લેકર.

ઝીલા-બીલાવલ-ઈંગ્રેજી કતઆ—ઓ માઈ માઈ.—તર્જ.

પુરશઊર—ઓ જાંન, જાંન, મએંને શાહાકી લે લી જાંન,
માંના જબકે ઊસને નહીં મેરા ફરમાંન,
મુઝે ઊસી આંન, હુવા યેહી ધ્યાંન,
મારૂં ઉસકો તો હું ખુદ મએં શાહે આલીશાંન.—ઓ.

અજું કલહી ફૌજ મેરી સુએ શરફીસ્તાંન,
થોડે દીનમે દુન્યાંકા મએં હુંગા હાકીમ માંન,
તીસ પર હએ મ્હે ધ્યાંન, મુઝકો મેરી જાંન,
દુન્યાંકા મએં જીત કર જીતુ આસમાંન.—ઓ.

[આના સીપાહીયોંકે હમરાહ કોતવાલ
અજીજકા મએ વજીર નેકબખ્તકે,
ઔર અસીર કરના પુરશઊરો રાહ-
તેરહકો.]

અબીયાત.

નેકબખ્ત——જલ્દ ઇસ દોનો સીરમગરકો ગીરફતાર કરો,
પા બ જન્જીર કરો, તૌકે ગુલુ હાર કરો.
ઊસકા ખુન ઈસને કીયા જીસકા નમકખ્વાર હએ મ્હે,
[પુરશઊરકો દેખા કર.]
વાજેબુલ કતલ હએ, ઔર કાબીલે તલવાર હએ મ્હે.
મર ગયા શાહા, ગઈ જીનતે શાહી અફસોસ!
ઇસપ નાજીલ નહીં કયું કહેરે ઈલાહી અફસોસ!
જા અએ કુતવાલ તુ અબ શામકા હએ મુલ્ક જહાં,
આદીલ એક શાહાકી ઇન રોજો હુકુમત હએ વ્હાં.
ઊસ્સે જા કર કાંમેદીલ તુ ઇસ તરહ કરનાં બયાં,
હો જો શાહજાદા હમારા ઇસ જધે મેહરેજમાં,
દાજીયે ઊસકોતો હમ શાહકા કરેં તખ્તનશીં,
ચાન્દકે તુકડેકો અબ માહકા કરેં તખ્તનશીં.

[કુતવાલો વજીરકા જાંના, સીપાહીયોંકા
પુરશઊરકો ખીંચતે હુવે હોના રવાંના.
એક સીપાહીકા રાહતેરહકે સાત રહેના.]

રાહતેરૂહ——જબતો હએ શાહકા વલી અહદ કોઇ બેટા ઔર,
જલ્દ કર દે અએ ખુદા મેરે સનમકા બબ તુ દોર.

જીલા—ઠુંમરી—નીરદએકી પ્રીત કરે ન કોઇ.—તર્જ.

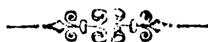
મએંતો દેસબ દેસવા ઢુંડ ફીરી, નાંહી પાયો સખી મોરા સાંવરીયા,
કીન ગોપીયનમા મોરે મોહનકી બાજ રહી હએ બાંસરીયા.
મએંતો.
મોહે ધુન બનસીકી એસી બંધી, સુધ બુધ ન રહી બહી બાંવરીયા.
મએંતો.
આરસે ગંગકે જમનાં પાર મએં, આઇ ઊલંગ કર સાગરીયા.
મએંતો.

[જાંના બેકરારી કરતે હુવે રાહતેરૂહકા મઅ સીપાહીકે.]

બાબ દુસરા—પરદા છઠ્ઠા.

બાગ.

[અાલમજાનકા શાહી મરદાંના લીબાસ પહેન
કર સએર કરતે હુવે નજર આંના.]

કૌંસીયા—ગજલ.—તુઝકો ગએરોંસે ન મીલના.—તર્જ.

આલમજાંન—

દીલ લુભાનેકે લીયે હર બર્ગ હએ સનઅત તેરી,
મએં નહીં બુલબુલ, જો દેખુ ગુલહીમે રંગત તેરી.—દીલ.
દએર દેખા, કાઅબા દેખા, ઔર કલીસાભી ફીરા,
મુઝકો જો સુરત નજર આઇ, વોહ હએ સુરત તેરી.—દીલ.
શએખકો માંનુ ન માંનુ, બારહમનકો મએં કભી,
ઊસકો માંનુ, જીસકે દીલમે કામાલ હો ઊલફત તેરી.—દીલ.
હએ મુઝે રહે ઇન્તેજાર. અએ રૌનકે અર્જો સમાં,
જીતેજી એકબાર હો જાએ મુઝે રૂયત તેરી.—દીલ.

[આલમજાંનકા સએર કરતે હુવે બાગમે
જાંના, ઔર જાંનેજહાંકા જનાને લી-
બાસમે આનકે દરખ્તોંમે પોશીદા હો
કર ગાંના.]

બરવાં—ઠુંમરી—આવો હમ કર યે તુમકો પ્યાર—તર્જ.

જાંનેજહાં—

દેખો તુમ ટુક ઈધરભી યાર, હું તેરે ઈશ્કમે બીમાર,
ચશ્મે કરમસે દેખે અગર તુ, જાએ મેરા આજાર.—દેખો.

તુઝપર માઈલ, હો જો કાતીલ, ઊસ્સે ન હો ગાફીલ,
કરકે ઘાઈલ, છોડ ન બીસમીલ, ઔર લગા એક વાર.—દેખો.

[આલમજાનકા જાંનેજહાંકા આવાજ સુન કર આંના, ઔર જાનેજહાંકો દેખ કર ઊસકે નજદીક હાલ દરીયાફ્ત કરનેકો જાંના.]

જીલા—મસનવી.—બીખડે ચેહરે પ વ્હો જો.—તર્જ.

આલમજાંન—કૌન એએ નાજનીં હએ તુ કયું ભલા આઈ યહાં,
આનેકા હુકમ કીસીકો નહીં સૌદાઈ યહાં.
કીસ લીયે રોતી હએ તુ બાગ એહે સુલતાંની હએ,
કયા સતાનેસે કીસીકે તુઝે હએરાંની હએ!!

જાંનેજહાં—કોઈ દુન્યાંમે નહીં મુઝકો સતાનેવાલા,
હએ ફકત ઈશ્ક મેરે દીલકા દુખાનેવાલા.
રોવું, સર પીટું, કરું કયું મએં ભલા આહા! નહીં!
જીસકો મએં ચાહતી હું મેરી ઊસે ચાહા નહીં.
એએ શહે ખુબાં ખુદાકે લીયે દે દાદ મેરી,
મેરા દીલબર મીલે મુઝકો હએ યહે ફરીયાદ મેરી.

આલમજાંન—હએ તાઅજજુબ જો તુમે ચાહે નહીં યાર તેરા,
હુસ્નમે સાની ન દુન્યાંમે હએ જીનહાર તેરા.
તુ જીસે ચાહે ખુશ ઊસકે લીયે સદ કીસમત,
વ્હો જો ચાહે ન તુઝે ઊસ્સા નહીં બદ કીસમત.
કીસપ આશક હએ તુ અપ ઊસકા મુઝે નાંમ બતા,
કૌન હોતા નહીં હએ તુઝસે સનમ રાંમ બતા!
ઔર તો ઔર, તુઝે હોવી જો ઊલફત મેરી,
મએં નીકાહ કરતા તુઝે દેકે હુકુમત મેરી.

જાંનેજહાં—શારીજ અલ્લાહા હુકુમતકા તેરી હરદમ હો,
કયા શહે હુસ્ન મુઝે તેરી ગદાઈ કમ હો!
તેરસી શકલ કહાંસે કોઈ લાએ જાંની,
દીલ જો આશકકા તેરે આકે લુભાએ જાંની.
વોહી દીલબર હએ તુ મએં જીસપ મરા કરતી હું.
ઇશ્કમે તેરેહી સર્દ આહા! ભરા કરતી હું.

આલમજાંન—જો હો હરજાઈ ઊસે ઇશ્કસે કયા કાંમ ભલા?
મુફત ઊલફતકો કીયા તુને કયું બદનામ ભલા?
અબતલકતો થા કોઇ ઔરહી દીલબર તેરા,
મુઝકો પાયા જો હસીં, ભરને લગી દમ મેરા.
ઇશ્કકે ફેઅલ હુવે મુઝપ સબ ઇજહાર તેરે,
ખુબર જીતને હએં શાઇદ વહો હએં સબ યાર તેરે.
આજ જો કરકે નીકાહ મુઝસે તુ વાસીલ હોગી,
કલ મીલા દુસરા તો ઉસપભી માઇલ હોગી.
તુઝકો તસલીમ હએ ઔર હએ તેરી ઊલફતકો સલાંમ,
જા મેરે બાગસે તુ, તેરી મોહબ્બતકો સલાંમ.

બરહન્સ—ઠુંમરી—પીયા મોહે કાહે અગનમે.—તર્જ.

જાનેજહાં—મોહે નાથ તો સંગ આસા હએ મનકી,
ઔર સજનકી, પીત અએ મોહનકી,
તો સૌગંદ તોરે ચરનકી.— મોહે.

[પએરાંપ ગીરના જાનેજહાંકા આલમજાંનકે.]

કન્યા કુંવારી, હું તોપે વારી,
જોબન ધન જો જતનકી;
તોહેપે વારૂં, જીભી નીસારૂં, સુન લે અરજ બીરહનકી.—
મોહે.

[આલમજાંનકા જાનેજહાંકો છોડ કર
દુર હટ જાના.]

મુસદ્દસ.

આલમજાંન—

[ખુદસે] મહેર રફશાંસા હએ ચેહરા જુલવગર, મએં કયા કરૂં?
દીલ લુભાતી હએ મેરા રશ્કે કમર, મએં કયા કરૂં?

આશકે સાદિકભી હએ મેરી, મગર મએં ક્યા કરૂં ?
વ્હેભી ઔરત, મએંભી ઔરત, શબ બસર મએં ક્યા કરૂં ?

મર્દ કર દે મુઝકો, યા તું મર્દ હો અએ કીબ્રીયા,
એક હુવે દોનાંકે દીલ, અબ હાં ન દો અએ કીબ્રીયા.

જાનેજહાં—ચશ્મ ગીર્યાં, સીના બીર્યાં, રંગ ફક ઔર ચેહરા જર્દ,
નાંલાએ જાંગાહા હએ, ભરતી હું તીસ પર આહે સર્દ.

તુઝસા દુન્યાંમે નહીં બેરહમ હોગા કોઇ મર્દ,
બી કશદ દામન જેમન આંકે મરા બરબાદ કર્દ,

હાએ! અલ્લાહ લુત્ફ કુચ્છ અબ મુઝકો જીનેમે નહીં.
જીસપ મએં મરતી હું, ઊસકે રહમ સીનેમે નહીં.

[જાંનેજહાંકા તલમલાંના, ઔર આલમ-
જાંનકા મનાંના.]

આલમજાંન—ઇસ તડપનેસે તેરે છાતી મેરી ફટ જાતી હએ,
મુઝકોભી ચાહ હએ વ્હો જો ચાહા તુ દીખલાતી હએ.

સુનકે મેરા હાલ મુઝકો કીસ લીયે શરમાંતી હએ?
જૈસી તુ હએ,વૈસી મએં,ક્યા અપનેસે બન આંતી હએ?

મર્દ કરદે મુઝકો ખાલીક, તો તેરા શોહર બનું,
યા તો હોજા મર્દ તુ, તો મએં તેરી દીલબર બનું.

જાનેજહાં—દુખ્તર અએ શાહે હુસ્ન મએં હું ઊસ ફકીરકી
બેહદ હએ મેહર જીસપ ખુદાએ કદીરકી.
મકબુલ હએ દોઆ મેરી ઔર મેરે પીરકી,
ચલતી મેરી મુરાદ તો હએ ચાલ તીરકી.

લે ફજલ હકસે યહાંકા યાંહાં મેરા તૌર દેખ,
ઔરત હું યા મએં મર્દ, મુઝે અબ બ ગૌર દેખ.

[મર્દાંને લીબાસમે જાહીર હોના જાનેજહાંકા,
ઔર શરમાંના આલમજાંનકા.]

ગજલ—લંબ ઊસ ગુલેરાઅનાંકા.—તર્જ.

આલમજાંન—ક્યા ઇક્તેરા પરહાજ તેરી અસ્વગરી હએ,
હરએક અદા દેખા તો શરારતસે ભરી હએ.—ક્યા.

પજ઼મુરદા ક્યું કરતા હએ તુ દીલ અએ ગુલેરાઅનાં,
શાખ઼ે શજરે ઈશ્કે મેરે દીલમે હરી હએ.–ક્યા.
મરતા હએ તુ મુઝ પર તો મેરે લગ જા ગલેસે,
ભોંડીભી તેરી તુઝપ દીલાજાંસે મરી હએ.–ક્યા.

[આલમઅફ઼રોઝકા જાંનેજહાંકો ગલેસે લગાંના,
દરબાંનકા આંના.]

અબીયાત.

દરબાંન——ઔર ઈસ્સેભી અએ શાહા જીશાંન હો,
મ્હે ફીદવીકે માઅરૂજ઼ે પર ધ્યાંન હો.
દરે બાગ઼ પર આયા હએ એક ફ઼કીર,
હએ સાત ઉસકે એક લડકાભી દીલપજીર.
હએં મુસ્તાક઼ દોનો મુલાક઼ાતકે,
તલબગાર હએં તુમસે દો બાતકે.
આલમઅફ઼રોઝ—લે આ જાકે ઉન્કો યાંહાં જુદ જા,
જહાં હએ વ્હો દોનો વ્હાં જુદ જા.

જીલા-ગાડા—ગ઼ઝલ.—એજી બીરીયાં લે ગઈ.—તર્જ.

જાંનેજહાં—

દાઅવાએ યકતાઈ તુઝકો ક્યું મેરે જાંની નહીં?
આઈનેમે દેખ લે તુ ખુદ તેરે સાંની નહીં.—દાઅવાએ.
કાકુલે પેચાંમે તેરે પન્જએ આશક઼ ફીરે,
તો કીસી દીન હોગી ઉસકો ફેર પરેશાંની નહીં.--દાઅવાએ.
ખ્વાબમે તુ આયા ઔર ભેજા હએ યુસુફ઼સા ગુલાંમ,
તેરી આશક઼ થી જુલએખા ઉસકી દીવાંની નહીં.—દાઅવાએ.
રૌનકે ગુલજારે દુન્યાં અએ ગુલે રાઅના હએ તુ,
પર રવીશ બુલબુલકી મુઝમેહી ખુશ ઈલહાંની નહીં.—દાઅવાએ.

[આંના પીરમર્દકા મેહેરેજમાંકે હમરાહ.]

અબીયાત.

જાંનેજહાં——અએ મુશફ઼ીક઼ે પીદર મેરી તસલીમ લો,
પીરમર્દ——-હો તુમ શાહ બેટા. યા વ્હે શાહ, કહો?

[બગ઼લગીર હોના પીરમર્દકા જાંનેજહાંસે.]

જાનેજહાં——-પીદર હું મએં બન્દા, હએં અફ઼સર જનાબ,

મેહરેજમાં----[આલમજાંનકો] તુમ અર્જ તસલીમ કમતર જનાબ.

આલમજાંન---[ખુદસે] મેરા ચ્હેતો મેહરેજમાં બાઇ હએ!

પીરમહે------અએ શાહ હમને દીલમે ટ્હુ ઠએરાઇ હએ,

આલમજાંન---અએ શાહજી સુનો મેરા ફરમાંન તુમ,
રહો આજકે રોજ મહેમાન તુમ,
કરો ગુસ્લ ઔર પહેનો પોશાક આપ,
હમે કીજીયેગા ન ગમનાક આપ.

પીરમહે------ખુદા પર તવકલ હમે ચાહીયે,
ન બસ્તી ન જંગલ હમે ચાહીયે.
ગદાઇમે જાતા હએ દીનતો ગુજર,
જહાં આઇ શબ વ્હાં ફકીરોંકા ઘર.
લ રહેતે હએં અબ યાદે માઅબુદમે,
ગુજારેંગે શબ યાદે માઅબુદમે.

[આંના વજીર રોશનબખ્તકા મુલ્કે ધરાકે
કુતવાલ અજીજકો લે કર.]

મુકૂફ્ફા ફીકે.

રોશનબખ્ત—
તસલીમ અએ શાહા લીજીયે, નીત જાંમે અશરત પીજીયે,
ઇસ સુ નીગાહ ટુક કીજીયે, દાદ ઇનકી હએ સો દીજીયે.

આલમજાન—
કહીયે તો કયા ફરીયાદ હએ? દીલ કીસ લીયે નાશાદ હએ?
કી આપ પર બેદાદ હએ, વ્હો કોનસા જલ્લાદ હએ?

અબીયાત.

અજીજ------હોવેં શાહ ઇસ્સેભી બુલંદ ઇકબાલ,
હું મએં મુલ્કે બગદાદકા કુતવાલ.
બાદશાહ થે વ્હાંકે શાહેજમાં,
ઊનકે ફરજન્દ દો થે જાંનેજહાં.
એક દુખ્તર થી પુખ્તા કાંમ જનાબ,
થા આલમજાંન ઊસકા નાંમ જનાબ.
નેક ફરજન્દભી થા એક શાહકા,
નામ મેહરેજમાં થા ઊસ માહકા.

વાલદાને કી ઊન્કી જબ રેહેલત,
દુસરી, 'શાહને કર લી એક ઓરત.
જુલમસે ઊસકે દોનો બેચારે,
ભાગે હએં મુલ્કસે હો આવારે.
ચહાતે હએ અબ આહલેકાર ઊને,
કે કરેં શાહ શહેરીયાર ઊને.
મુલ્કમે આપકે ઊન્હોકા પતા,
મીલ સકે ગર તો હમકો દીજે બતા.

આલમજાંન—પતા ઊનકા લગાવુંગા મએં હાં,
હએ મગર ખએરીયતસે શાહેજમાં?

અજીજ——જો મલેકા હએ દુસરી અએ શાહ,
ઊસને લાઈથી એક પીસર હમરાહ.
વહે હુવા કાંમ ઊસ બદઅખ્તરસે,
ખ્વાબમે શાહકો મારા ખન્જરસે.

[આલમજાંનકા હએબત ખાંના.]

રખ્ખા હમ સબને કરકે કએદ ઊસે,
અબ અજલકા કરેંગે સએદ ઊસે.

[આલમજાંનો મેહરેજમાંકા આહ વ અફસોસ કરના, સબકા તઆજ્જુબ હોના.]

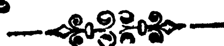
આલમજાંન—હાએ! કયા મર ગએ મેરે અબ્બા,
કુચ કયું કર ગએ મેરે અબ્બા?
પાવું તુમકો કહાં મેરે બાબા,
તુમને છોડી જહાં મેરે બાબા.
રખ્તી ઊમ્મીદ થી બહોત ગમખ્વાર,
હો તુમારા કહીં મુઝે દીદાર.
બપીદરકે બહોત મએં મુજતર હું,
આલમજાંન મએં ઊન્કી દુખ્તર હું.

[મેહરેજમાંકા આલમજાંનકો પએજાંન કર ગલે લગાંના.]

મેહરેજમાં—કોન ? આલમજાંન ઓ બહેન મેરી !
દીદસે તેરી તો હુઈ સેરી.
કેસી આઇ મગર ખબર અફસોસ !
અપને બાબા ગએ ગુજર અફસોસ.
દીલકી દીલમેંહી રહે ગઈ ઊમ્મીદ
આખ઼રીભી હુઈ ન હમકો દીદ !

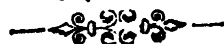
આલમજાન—ફાએદા ક્યા હુએ ભાઇ રોનેસે,
હોગા નુકસાન વક્ત ખોનેસે.
અસા મુલ્કે એરાકમેં ભાઇ,
તુમ હો મહેમાન મેરે જેબાઇ.

[આલમજાંનો મેહરેજમાકા મઅ જાને-
જહાંકે જાના, સબકા પીછે પીછે હોના
રવાંના.]

બાબ દુસરા—પરદા સાતવા.

દરબાર.

[વુજરાવોંકા અપને અપને ઓવેપર બએઠે
હુવે નજર આંના, પુરશઊરો નુરજે-
હાંનકા ગીરફતાર કીયે હુવે દીખલાઈ
દેના, પુરશઊરકા ગુલ મચાંના, રાહતે
રૂહકા ઊન્કે હમરાહ ગીરફતારીમેં દી-
ખલાઈ દેના.]

જીલા-બીલાવલ.—ઈંગ્રેજી તર્જ.—ઓ માઇ માઇ—તર્જ.

પુરશઊર—દેખ, દેખ, દેખ ઓ વજીરે બેઇમાંન,
છોડ મુઝકો વર્ના મએં લુંગા તેરી જાંન.
સબકા મએં સુલતાંન, હું મેં આલીશાંન.
આખર ક્યું મેરી લેને ચહાતે હો શએતાંન?—દેખ.
માદર, માદર, માદર ઓ માદર મેહરબાંન,
તોડ મેરી બેડી મારં સબકો ઘુસી આંન.
મુઝકો પરેશાંન, કરતે હએં જો જાંન,
મેરે ઘરસે જો પલે હએં ખા કર આબોનાંન.—દેખ.

પીલુ—ગ઼જલ.—કહું કયા ફ઼લકકા સતાયા હું મએં.—તર્જ.

નુરજેહાંન—જો અચ્છીહી હોતી તેરી ચાલ બેટા,
તો કયું એસા હોતા મેરા હાલ બેટા.—જો.
કયું બદકાર કહેલાતી આ઼લમમે માદર,
ન તુઝસા જો હોતા બદઅફ઼આલ બેટા.—જો.
ભલેકે લીયે તેરે દુન્યાંમે મએંને,
ન કયા કયા કીયે હએં બદઅ઼માલ બેટા.—જો.
[દાખ઼ેલ હોના અ઼જીજ઼ કુતવાલકા.]

અ઼જીજ—આમદકા શાહજ઼ાદેકી મુજ઼દા તમામકો,
લે આયા મએંને શામસે ઊસ નેકનામકો.
કયું કર ન શાદમાની હો અબ ખ઼ાસો આ઼મકો,
પાયા હું શાહાજ઼ાદાએ આ઼લી મુક઼ામકો.
મેહરેજમાંકે આલમેજાંભી અ઼યાં હએ સાત,
ફ઼ાલીબ નહીં હએ માહ્જ઼, હએ જાંનેજહાંભી સાત.
[આંના મેહરેજ઼માંકા શાહાના લીબાસ પહેન
કર અ઼લમજાંનો જાંનેજહાંકે હમરાહ,
વજ઼ીર રૌશનબખ઼્ત ઔર પીરમર્દકો લેકર,
વજ઼ીર નેકબખ઼્તકા જા કર તાજ લાના,
ઔર મેહરેજ઼માંકો પહેનાના, સબકા શર્તે
તાઅ઼જ઼ીમો આદાબ બજાંના, પીરમર્દકા
નુરજેહાંનકો દેખ કર ઘબરાંના.]
અ બી યા ત.

પીરમર્દ———અએ બાંનો મુઝકો દે ગઇ કીસકા જીગર થા વ્હો,
જો બચ્ચા મએંને પાલા કયા, તેરા પીસર થા વ્હે:?

નુરજહાંન———મેરા નહીં થા, થા વ્હો પીસર મેરી સૌતકા,
કયું જુઠ બોલું, આ ગયા જબ વક઼્ત મૌતકા.
જબ સૌતકો મેરી હુવા ફ઼રજ઼ન્દે ખ઼ુશસીયર.
મુઝકો હસદ હુવા કે રહે બએઠેગા તખ઼્તપર,
થી દર્દ જ઼ેમ વ્હો મએંને બચ્ચા ઊઠા લીયા,
ઔર શામકે વક઼્ત લાકે તુમે શાહજી દે દીયા.
બચ્ચા દીખાયા ઊહ્લુકા ફેર શહરીયારકો,

કે ય્હે હુવા ગુમારી મલેકા વીકારકો.
ઈસ ગમસે ઊસ ગરીબ મલેકાને જાંન દી,
શાહકોભી મૌતને નહીં દો દીન અમાન દી.
ય્હે મક્ર મેરા મુશતહરે આમ હો ગયા,
મુઝકો બદર શહરસે વજીરાંને કર દીયા.
ઇસ લડકેકો લે આઇ હું મએં ઈસ દયારમે,
શાહેજમાંસે કરકે નીકાહ થી બહારમે.
ઊસ શાહકો મારા હએ ય્હે બદઅખ્તરને જાનસે,
અફસોસ ! ખો દીયા મુઝે દોનો જહાંનસે.
[વજીર નેકબખ્તકા રાહતેરૂહકો છોડના]

પીરમર્દ————જો બચ્ચા લાકે જાંનેજહાં ઈસને મુઝકો દી,
વ્હો દુસરા નહીં હએ કોઇ, ખાસ ગુઝકો દી.

રાહતેરૂહ————[જાંનેજહાંકો] જબતો હકીકી ભાઈ બારાદર મેરે
થે તૂ.
[રાહતેરૂહકા જાંનેજહાંકો ગલે લગાં

કુદરતસે મએં બચી વર્ના શૌહર મેરે થે

જાંનેજહાં————હમશીર સચ હએ બાત કે મેરાભી ઇદા
તેરી તરફ બહેનકી તરહ થા અએ નેકજાત.

રોશનબખ્ત———[જાંનેજહાંકો]શાહા અબ બદોંકી બદીતો તમામ કીઇ,
ચલકર સમ્ભાલો શાહી તુમ અબ મુલ્કે શાંમકી.

મેહરેજમાં————કાતીલ હએ જોકે મેરે પીદર જી વીકારકા,
ખીન્જીર મુસ્તહક હએ વ્હો બે શુબ્હા દારકા.
ઇસ કાહેશાકાભી હો તહે ખાક અબ મુકાંમ,
ઇસકે સબબસે ખ્વાર જમાના હુવા તમાંમ.
[પુરશઊરો નુરજેહાંનકો સીપાહીયોંકા
ગીરફતાર કરકે લે જાના.]

જાંનેજહાં હએ અબતો યેહી મુદ્દઆ મેરા,
હમશીરસે ગુ દસ્ત મેરી અબ મીલા તેરા.

જાંનેજહાં————મએં તો હમેશાં હું તહે ફરમાન આપકે,
કહીયેતો કદમોંપર હો ફીદા જાન આપકે.
[મેહરેજમાંકા જાંનેજહાંકે હાતસે આલમ-
જાંનકા હાત મીલાના.]

રાહતેરૂહ—[મેહરેજમાંકો] ઘીકેમે ડાલા તુમને મુઝે આકે જવાબમે,
કબ તક રખોગે મુઝકો ભલા વ્હે અઝાબમે?
જાનેજાહાં-[મેહરેજમાંકો] ખીજમતમે આપકી મેરી હમશીર હો કુબુલ,
મેહરેજમાં——બાગે વીસાલમે મએં ચહાતાથા યેહી ફુલ.
[જાનેજહાંકા મેહરેજમાંકે હાતસે રાહતેરૂહકા હાત મીલાંના, સબકા સાત મીલકે શાદી મુબારકબાદીકા ગાંના ગાંના.]

ઝીંઝોટી—ગઝલ.—મુત્રબે ખુશ નવાબીગો.—તર્જ.

સબ—

અએશો ખુશી મુદાંમ હએ, નાબુદ ગમકા નામ હએ,
ગીન્દોંકા ઇજદેદાંમ હએ, તફ્વાકો અબ સલાંમ હએ.
મુત્રબે ખુશ નવાબીગો, તાજા બ તાજા નો બેનો,
બાદએ દીલ કુશ બેજો, તાજા બ તાજા નો બેનો.—મુત્રબે.
દીકે એહતેમાંમમે, અર્જો સમા હએં કાંમમે,
ર હએં કીયામમે, બજમે મહે તમામમે.—મુત્રબે.
જમાંસા શહરીયાર, રાહતેરૂહકા હએ યાર,
જ્હાંસા તાજદાર, આલમેજાંપે હએ નીસાર.—મુત્રબે.
રૌનકે બજમમે સદા, હોવે મુબારક એ ખુદા,
અએશો ખુશી હએ ઇબ્તેદા, હરસુ વ્હે ચલતી હએ ૬.૬.—મુત્રબે.

વીકટોરીયા નાટક મંડલીના

ઉર્દુ ગાયણ યુકત નાટકો.

	રૂ.	આ.
સીતમે હામાંન................................	૦	૮
હુમાયુન નાસીર................................	૦	૪
હીર રાંઝા................................	૦	૪
બેનજીર બદ્રેમુનીર................................	૦	૪
પુરન ભગત................................	૦	૪
હાતમ બીન તએ તથા ભોલે મીયાં................	૦	૮
ફીસાનએ અજાઇબ................................	૦	૮
જફાએ સીતમગરી તથા મીયાં પીસુ................	૦	૬
ઇનસાફે માહમુદશાહ ગજનવી................	૦	૮
જલસએ દીલપસંદ તથા ફરેબી મોહબ્બત........	૦	૪
સએદુસ સુલેમાન................................	૦	૪
નુરૂદીન ઔર હુસ્નઅફરોજ................	૦	૨
ચમ્બેલી ગુલાબ................................	૦	૨
જુલ્મે અન્જલમ................................	૦	૬
સીતમે હામાંન—અજાંમે ઊલફત—હીર રાંઝા—બેનજીર બદરેમુનીર અને પુરન ભગત એ પાંચ ખેલોની સાથે બાંધેલી ચોપડીના................	૧	૦
જફાએ સીતમગરી—હાતમ બીન તએ અને ફીસાનએ અજાઇબ એ તરણેડ ખેલોની સાથે બાંધેલી ચોપડીના................	૧	૦
મીયાં પીસુ ઔર બીબી ખટમલ—નુરૂદદીન ઔર હુસ્નઅફરોજ—ચમ્બેલી ગુલાબ—જલસએ દીલ પસંદ—ફરેબી મોહબ્બત અને ભોલે મીયાં એ બધાની સાથે બાંધેલી ચોપડીના................	૦	૮

ઠેકાંણુ—કોટમાં; જેહાંગીર બેજનજી કરાંણી. નાં૦ ૧૮, પારસી બજાર સ્ટ્રીટ, તથા અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭, મરીન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.